ÑAPA

Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

zaterdag 2 april 2011

LITERATUUR
7
'Terug tot Tovar' (4)

INTERVIEW
10
'Spannend en interessant werk'

ONDERWIJS
'Fikkie' in de Cariben (1)

Curaçaose kunst in Holland

Met Curaçaose kunst de landsgrenzen over en wel naar Holland. In eerste instantie klinkt dit niet zo verrassend, maar - hoewel ook hier de tulp een lokaal symbool is en molens, klompen en kaas culturele uitingen - we hebben het over Holland in Michigan in de Verenigde Staten.

Tekst: Lisette Keus Foto's: Ken Wong

Deze kleine stad vormt vanaf oktober het decor voor een bijzondere expositie: 'Island Reflections: the contemporary art of Curaçao'. Tien exposanten die het gezicht zullen zijn van Curaçao en de Curaçaose kunst overzee zullen vertegenwoordigen. Susan Wilczak is de initiatiefneemster en was kortgeleden op het eiland om de laatste details hier te regelen, onder andere de 'final selection' van de kunstenaars.

Wilczak is kunsthistoricus, kunstkenner, kunstliefhebber, kunstdocente en organiseert al jaren op regionaal, nationaal en internationaal niveau exposities en bijeenkomsten. Een goede vriendin van haar, Marilyn Schanze, woont op het eiland en nodigde haar anderhalf jaar geleden uit om een keer naar Curaçao te komen om kennis te maken met de Curaçaose kunst. In vier dagen bezochten ze twintig studio's, galeries en ateliers. "Ik was meteen zeer onder de indruk, over de kunst en de kunstenaars. De kunstenaars waren vriendelijk en energiek; de kunst innovatief, qua kleuren, thema's en materialen", aldus Wilczak.

Tentoonstellen
Wilczak kwam terug in de VS en liep sindsdien rond met het idee om de Curaçaose kunst op de een of andere manier aan een groter publiek tentoon te stellen, ze wist alleen niet zo goed hoe. Totdat ze werd gevraagd als docente kunstgeschiedenis aan het Hope College in het plaatsje Holland. Op deze school wordt er buiten de normale lessen veel aandacht besteed aan sport, cultuur en kunst en hebben ze bovendien een eigen galerie. Dit paste perfect in Wilczaks filosofie over de invloed van kunst op de ontwikkeling van mens en maatschappij, want "kunst heeft de kracht een gemeenschap te transformeren", aldus Wilczak. Maar ook de gedeelde achtergronden en banden van zowel Curaçao als die van Holland met Nederland, geven natuurlijk een extra dimensie aan de expositie. Wilczak stelde dit voor aan het schoolbestuur, ze schreef een plan en eind 2010 kreeg ze groen licht en begon ze meteen met de organisatie. In januari kwam ze hier voor de tweede keer ter oriëntatie en afgelopen week was ze hier voor de laatste selectie van de kunstenaars. Nu rest slechts organisatorisch werk zoals het werven van extra fondsen voor bijvoorbeeld transport en dan is vanaf 19 augustus tot 1 oktober de Curaçaose kunst te bezichtigen in het Depree Art Center te Holland.
"Om mijn plan kracht bij te zetten en ter overtuiging van het bestuur kregen we van verschillende galeriehoudsters boeken over de Curaçaose kunst en de kunstgeschiedenis. Zelfs boeken die niet eens meer gedrukt worden. Deze mochten we cadeau doen aan het Hope College zodat zij met eigen ogen konden zien wat Curaçao te bieden heeft. En 110 jaar kunstgeschiedenis, zoals je kon zien in de expositie 'Antepasado di Futuro', is niet niks."

Selectie
"Holland staat bekend om haar tulpen, kaas, molens en klompen - inclusief dans. Nog steeds leeft de traditionele Nederlandse cultuur er sterk. Er zijn zelfs mensen die niet eens echt Engels kunnen spreken. Dit stadje als decor geeft toch iets extra's aan deze expositie. Met mijn leerlingen maak ik heel veel fieldtrips, ik geloof erg in interactief lesgeven. Een expositie in de school is natuurlijk helemaal goed, leerlingen leren hier extra veel van. De aanwezigheid van kunst en dergelijke in een school of universiteit heeft namelijk een enorme invloed op het leerproces van kinderen. Dat zie je bij elke universiteit. Maar de expositie is niet alleen goed en toegankelijk voor mijn leerlingen, maar ook voor de van oorsprong Hollandse gemeenschap, voor de hele regio en voor Curaçao zelf natuurlijk."
"Uiteindelijk heb ik gekozen voor Herman van Bergen, Carlos Blaaker, Hortence Brouwn, Ariadne Faries, Ria Houwen, Yubi Kirindongo, Midzy Languevergne, Tony Monsanto, Ellen Spijkstra en Phillipe Zanolino. Een moeilijke keus wel, omdat er echt veel goede kunstenaars op Curaçao zijn. In mijn selectie van de kunstenaars en hun werken heb ik in het bijzonder gelet op de variëteit in de media. Dus schilderijen, sculpturen, fotografie. Maar ook heb ik gelet op het gebruik van verschillende materialen en de verschillende thema's. Ik vond namelijk dat het een breed beeld moest geven van wat Curaçao te bieden heeft en dat het de unieke dingen van het eiland laat zien. Zoals de doornen (pika's red.) van Van Bergen, die echt typisch van het eiland zijn."
"Curaçao is namelijk een land met een grote diversiteit, in alles. Kijk maar naar de taal, de muziek, het eten. Het is een smeltkroes en vertelt veel over de geschiedenis van het eiland. Dit zie je ook terug in de kunst. Heel toevallig heeft het trouwens ook zo uitgepakt dat ik vijf mannen en vijf vrouwen heb geselecteerd, waarvan weer drie op het eiland zijn geboren, een paar van Frans origine zijn en een paar een Nederlandse achtergrond hebben en een paar een Surinaamse. Dit geeft ook weer de diversiteit van de mensen weer. Elke kunstenaar moest overigens wel echt actief met kunst bezig zijn, echt zijn of haar 'living' ervan hebben gemaakt op het eiland.

Susan Wilczak

Ook ben ik op zoek naar een gedicht in het Papiaments voor in de catalogus. Men kan dan ook in de taal de diversiteit en de geschiedenis zien en dit geeft nog meer een idee van het eiland."

Curaçao
"Ik heb samen met de kunstenaars hun werken uitgekozen. Sommigen maken zelfs speciaal voor de expositie extra werk, wat ik erg bijzonder vind. Jammer genoeg is de galerie niet zo groot, hierdoor heb ik ervoor gekozen te blijven bij de hedendaagse kunst en niet naar de geschiedenis te kijken. En door ruimtegebrek heb ik ook gekozen voor een kleiner aantal kunstenaars, namelijk voor tien. Mede omdat tien voor Curaçao een bijzonder getal is door '10-10-10'. Van elke kunstenaar komen er overigens vier werken te hangen, zo kunnen de bezoekers zich wel enigszins een beeld vormen van de kunstenaar en wat ze in huis hebben."

"Wat mij zo aanspreekt aan de Curaçaose kunst is vooral het kleurgebruik. Kunstenaars zijn hier met kleurgebruik erg innovatief. Dit komt denk ik ook door het licht van het eiland. De Curaçaose kunst kan naar mijn mening zeker meedoen op globaal niveau. Maar er is internationaal nog niet echt aandacht voor geweest. Nu is er eigenlijk alleen nog maar aandacht geweest voor oude Europese kunst en andere werelddelen, maar als er meer interesse zou komen, wereldwijd, voor de kunst van Curaçao en überhaupt de Caribbean, zou men de connecties kunnen zien. Je kunt de banden zien die de verschillende landen en plekken op de wereld historisch gezien met elkaar hebben. Dit maakt het juist leuk en interessant."
Marilyn Schanze: "Curaçao heeft een levendige kunstgemeenschap. Om de kunst van Curaçao internationaal op de kaart te zetten moeten we samenwerken. Overal ter wereld zie je waar een positieve samenwerking is, er ook een economische groei te zien valt. Het is een synergie, samen kan je meer bereiken. En die samenwerking is er wel. Vooral tussen de galeriehouders. Zo hebben we veel hulp gehad van Nicole Henriquez van Bloemhof, Daisy Casimiri van MonArt en Popy Verboom van Alma Blou." Wilczak vult haar aan: "Ja, zij waren echt onze gidsen door de Curaçaose kunstwereld."
Schanze: "De Curaçaose kunst is zich erg aan het ontwikkelen. Dit merk je ook bij de nieuwe generatie verzamelaars. Jonge mensen die wat geld hebben verdiend en dit willen investeren in kunst. Echt leuk. Niet alleen maar die oude garde, met van dit soort haar" en lachend wijst ze op haar eigen, grijzende haar.

Marilyn Schanze

Public Art
Een van de items waar Wilczak voor pleit en wat tevens haar specialisatie is, is publieke kunst, kunstwerken op openbare plekken en in openbare ruimtes. "Kunst hoef je niet alleen maar in een museum te hangen of in een galerie. Het moet juist een onderdeel zijn van het dagelijkse leven. Het is een soort museum zonder muren. Kunst opent namelijk dialogen en maakt dingen bespreekbaar. En wat ik al zei, kunst is belangrijk voor de ontwikkeling van mens en maatschappij. Niet alleen kennis ervan, maar ook bepaalde 'skills' zijn bijvoorbeeld weer inzetbaar op verschillende gebieden. Mits je goede begeleiding krijgt. Het is overigens ook niet iets dat stilstaat. Door de technologische ontwikkelingen bijvoorbeeld ontwikkelt kunst zich ook. Kijk maar naar vroeger toen de kunstenaars zelf nog hun verf moesten maken. In donkere kamers waren ze dan pigmenten aan het mengen, of ze lieten dit doen door hun assistenten, een erg arbeidsintensieve klus. Hierdoor waren ze gebonden aan hun ateliers. Op een gegeven moment kwamen de verftubes en konden de schilders erop uit, nu konden ze ook midden in de natuur gaan zitten met hun schildersezels. Dit heeft een grote invloed gehad op de kunst inzake de manier van werken en weergaves."

"Of kunstenaars die een grote verandering brengen binnen de kunstwereld door een hele andere kijk of opvatting te hebben. Gebruiksvoorwerpen kunnen bijvoorbeeld ineens kunstvoorwerpen worden, zoals glas bijvoorbeeld. Er zijn critici die tegen het gebruik van technologie bij kunst zijn, ze vechten er echt tegen. Ik vind juist dat het erbij hoort."

Ariadne Faries

Hortence. Brouwn

Ellen Spijkstra

Yubi Kirindongo

**ÑAPA 2011
Nr. 13**

‘Kleurrijk’

Deze week een kleurrijke Ñapa met vogels van divers pluimage. Zo bekende Willemstad afgelopen weekend kleur en toonde zich uiteraard van haar beste kant. Krijttekeningen, levende standbeelden, bands en het publiek brachten Punda tot leven tijdens het door Dutch Dream georganiseerde streetpaintfestival ‘Colors of Willemstad’. Fotograaf Ken Wong trok erop uit en legde de kunstenaars, bezoekers en performers vast in een bonte fotoreportage die u vindt op pagina 5.

De vierde aflevering van de feuilleton ‘Terug tot Tovar’ van eindredacteur Hans Vaders vindt u op pagina 7. Reacties hierover zijn altijd welkom.

De AVF, de Antilliaanse Verffabriek, bestaat dit jaar vijftig jaar en dit was reden te over voor een bezoek. Medewerkster Ineke de Haan sprak met directeur Jorge Ferreira en marketing manager Arelis Martis en kreeg een uitgebreide rondleiding door de fabriek, langs de joekels van mengbakken en hoge stapels emmers die nog moeten worden gevuld met de verschillende kleuren verf. “We maken hier 900 verschillende items en onze verf is er in meer dan 7000 kleuren”, onthult Ferreira op pagina 10.

De Verenigde Naties heeft het jaar 2011 uitgeroepen tot ‘Internationaal jaar voor mensen van Afrikaanse afkomst’, de Afrikaanse diaspora. Medewerker Fred de Haas boog zich in dit kader over de controversiële manier waarop Afro-Antilliaanse kinderen in de laatste eeuw onderwijs kregen. Op pagina 14 kunt u de eerste aflevering lezen van ‘Fikkie’ in de Cariben.
‘De strijd tussen het Nederlands en de taal van de kleine Afrocaribische kinderen zou een moeizaam gevecht worden. Alle Antilliaanse vaders en moeders bleven maar denken dat het Nederlands de sleutel was tot een beter leven en een ‘middel om van het eiland af te komen’. Dat laatste lukte immers niet met alleen maar het Papiaments.’

Een fijn weekend!
De redactie

Colofon

BLADMANAGER
Karin Wooning
EINDREDACTEUR
Hans Vaders
ADVERTENTIES
Marloes Tak
VORMGEVING
Wendela Ataliede
Aan deze Ñapa werkten mee:
Monique Casimiri
Jorge Curiel
Verele Ghering
Hans de Haan
Ineke de Haan
Fred de Haas
Margot Hack
Sharina Henriquez
Bob Harms
Lisette Keus
Judice Ledeboer
Gofrie van Lieshout
Jan de Ruijter
Hans Vaders
May Voges
Ken Wong
Karin Wooning
Ñapa is een publicatie van:
Uitgeverij Amigoe NV
Scherpenheuvel z/n
Curaçao
Tips voor de redactie?
Bel 736-9050
Email napa@amigoe.com
Adverteren?
Bel Marloes Tak
736-9050 / 516-7377
advertentienapa@amigoe.com

‘Kans voor autisten’

Vandaag is het Wereld Autisme Dag. Internationaal wordt er op deze dag aandacht gevraagd voor autisme, een aandoening waar ongeveer vijf op de tienduizend mensen aan lijden. De 25-jarige Curaçaoënaar Quinten Whyte is autist. Dat Wereld Autisme Dag geen overbodige luxe is en er bewustwording rond autisme nodig is, blijkt wel uit zijn verhaal.

Tekst: Karin Wooning Foto’s: Adèle de Gouveia

Quinten is de zoon van Adèle de Gouveia. “Bij zijn geboorte leek er niets aan de hand”, vertelt ze. “Na een maand of vijf werd hij verkouden en na een reeks doktersbezoeken en behandelingen, bleken zijn amandelen zo groot dat zijn neusademhaling verstoord was en dat zijn gehoor serieus was aangetast. Een spoedopname en een operatie later bleek hij aan één oor geheel doof te zijn.”

De Gouveia: “Quinten sprak amper en wij dachten dat het te maken had met zijn gehoorprobleem. Hij speelde vaak alleen, hoewel hij een hechte band had met zijn zus. Als hij met zijn zus speelde, spraken ze Engels. Dat hadden ze van de Disney-video’s die zij in het weekend mochten zien. Hij is altijd Engels blijven spreken. Het frappante is dat veel autisten Engels als voertaal hebben.”

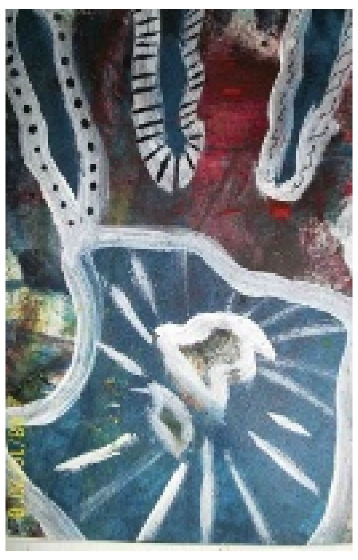
‘My hand’, Quinten Whyte, 2007.

Toen hij drie was, werd door de directrice van de speelschool opgemerkt dat Quinten wel eens autistisch zou kunnen zijn. “Ik ben informatie gaan inwinnen en begon meer op zijn gedrag te letten. Hij sprak toen nog steeds heel weinig en speelde veel alleen.” Op de kleuterschool veranderde er nauwelijks iets. “Hij maakte weinig oogcontact, maar was wel een braaf jongetje. Een rustige, gehoorzame kleuter. En gaandeweg begon hij ook te praten.”

De moeilijkheden begonnen toen hij naar de basisschool moest. “Er was geen adequate scholing voor Quinten. De enige mogelijkheid was de Divi Divi School (LOM-school, red.). Hij kreeg hier veel te verduren, omdat zijn klasgenoten hem niet begrepen. Het duurde een hele tijd voordat Quinten een schoolvriendje kreeg.” Quinten deed het wel goed op school. Daarbij begon hij zich creatief te ontwikkelen. Zijn tekenvaardigheden werden steeds beter.

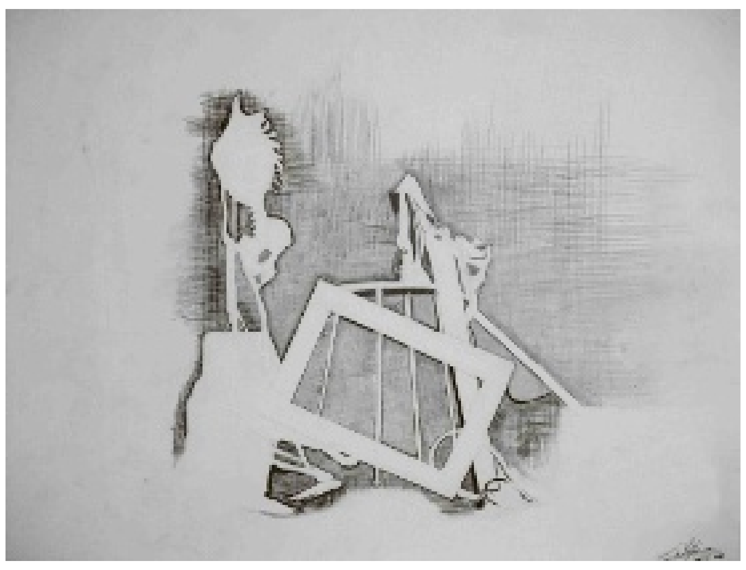
‘Negative Space’, Quinten Whyte, 2009

Schoolgeld

Quinten begon zijn middelbare opleiding bij de Engelstalige Curaçao American Preparatory School (CAPS). Hij voelde zich thuis en scoorde hoge cijfers. Dat de lessen in het Engels waren, maakte dit voor hem het juiste onderwijssysteem. Hij was een van de beste leerlingen, aldus zijn moeder. “Ons enige probleem was dat we het schoolgeld nauwelijks konden opbrengen. Ondanks diverse verzoeken om financiële steun, kregen we niet meer dan 200 gulden. Er zat niets anders voor ons op dan stevig te bezuinigen en zo hebben we het met veel moeite kunnen betalen.” Quinten behaalde in juni 2005 zijn high school-diploma.

Op zoek naar een vervolgstudie kwam de familie terecht bij een kunstopleiding aan de Marshall University in West-Virginia. “Hier waren autisten een speciale doelgroep. Quinten werd aangenomen, maar weer was geld een probleem.” De Stichting Studiefinanciering Curaçao (SSC) is bedoeld voor studenten die op Curaçao of in Nederland een opleiding gaan volgen en SSC wilde of kon geen uitzondering maken. De Fundashon Shon We was uiteindelijk bereid een donatie te doen en in augustus 2009 kon Quinten dan toch aan de opleiding beginnen. De Gouveia: “Na een wat stroeve start kreeg hij het echt naar zijn zin. Hij fleurde op en zijn studie verliep feilloos. Quinten was gelukkig en zei steeds dat hij zijn ‘ware plek’ had gevonden.”

Radeloos

Toen ging het mis en wederom vanwege de financiën. Na een jaar studie moest Quinten stoppen omdat zijn ouders het collegegeld niet kunnen betalen en er kennelijk geen instantie is die de studie wil of kan financieren. “De overheid, banken, stichtingen, alles hebben we geprobeerd.” De bijna radeloze moeder nam contact op met de toenmalige gedeputeerde van Onderwijs Marilyn Alcala-Wallé en sprak uitvoerig met een assistent van de politica. “Een heel dossier heb ik achtergelaten en ook de gedeputeerde zelf beschikte over alle papieren en achtergrondinformatie. Tot op de dag van vandaag heb ik niets vernomen.”

Er kwam geen geld voor de studie van haar zoon. Quinten ging er geestelijk bijna aan onderdoor en kreeg zelfmoordneigingen. “De directeur van de Marshall University heeft zelfs een verzoek ingediend bij het bestuur om een scholarship voor Quinten beschikbaar te stellen, maar ook dat mocht niet baten”, zegt De Gouveia met een trieste blik. “Het is onvoorstelbaar dat een wildvreemde in Amerika het tenminste probeert, terwijl er op Curaçao blijkbaar niemand is die zich bekommert om de situatie van dit soort jongeren.”

“Er werd gezegd dat hij maar naar Nederland moest gaan, maar voor een autist die denkt en spreekt in het Engels is dat niet gemakkelijk”, pakt ze de draad weer op. Na veel wikken en wegen wordt er toch studiefinanciering aangevraagd opdat Quinten in Nederland een opleiding kan gaan volgen aan het Grafisch Lyceum in Rotterdam. Dit verzoek werd in eerste instantie afgewezen omdat Quinten ouder dan 21 is bij aanvang van de studie. Nadat zijn ouders daar tegen in het geweer kwamen, werd de aanvraag alsnog gehonoreerd. “Ik vraag me wel af hoe ouders die minder mondig zijn dit doen”, aldus De Gouveia.

Kans

“Er zijn veel kinderen op ‘nos dushi Kòrsou’ die nooit een kans krijgen. Ze komen in de Capriles Kliniek terecht terwijl ze daar helemaal niet thuis horen. Er is geen passende scholing. Er wordt geld gestopt in festivals, feesten en carnaval, maar voor de jeugd heeft men geen tijd en geen geld. Hoe kan men zo cru zijn.”

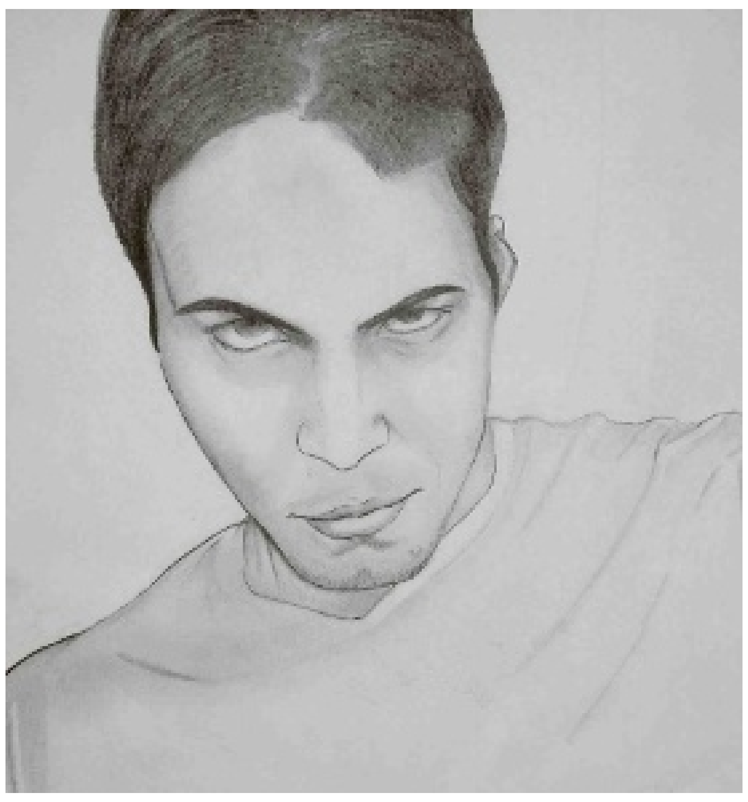
Quinten Whyte, zelfportret, 2010.

Quinten is een van de tientallen autisten op Curaçao. Velen van hen functioneren prima dankzij goede begeleiding en aandacht van ouders, hulpverleners en andere personen in hun omgeving. Niet ieder mens past in een hokje en daar moet binnen een samenleving ook ruimte voor zijn. Echt ruimte. Anders val je, zo blijkt, tussen de wal en het schip.

AAC

Asosiashon pa Autismo Curaçao (AAC) is een oudervereninging die opkomt voor de belangen van mensen met autisme op Curaçao. De missie van de organisatie is: ‘Nadruk leggen op basis van medeleven en loyaliteit om perspectief te bieden en het potentieel te benutten van personen in het spectrum van autisme, door middel van bewustwording, steun en educatie’.

AAC Informatiecentrum
Cybelestraat 1
Tel 461-7379 (bellen voor een afspraak).
www.autisme-curacao.net
info@autisme-curacao.net

Autisme

Autisme is een stoornis in het verwerken van informatie. Kinderen met autisme zien vaak de samenhang niet tussen de verschillende zaken die zij waarnemen. Daardoor krijgen die zaken een andere betekenis dan bij kinderen zonder autisme, en dat kan problemen veroorzaken. Vaak is er ook een ongewone prikkelgevoeligheid. Kinderen met autisme reageren soms overgevoelig op bepaalde geluiden of op visuele prikkels. Door deze sensorische gevoeligheden kunnen ze zeer merkwaardig gedrag vertonen en/of grote motorische onrust vertonen. Een ander probleem dat kinderen met autisme hebben is dat zij zich moeilijk kunnen verplaatsen in anderen. Sociale contacten zijn moeizaam omdat zij sociale situaties anders opvatten, waardoor er misverstanden ontstaan.
Autisme uit zich in vele vormen, afhankelijk van de ernst van de stoornis, het niveau van functioneren (de intelligentie) en de mate van ontwikkeling. We zien dus zeer verschillende soorten kinderen, die toch allemaal (een vorm van) autisme hebben. Daarom wordt meestal gesproken van een Autisme Spectrum Stoornis (ASS). Er zijn wel gemeenschappelijke kenmerken die bij deze kinderen allemaal in meerdere of mindere mate aanwezig zijn. Dat zijn kwalitatieve tekortkomingen in sociale relaties, in de communicatie en in de verbeelding. Interesses en activiteiten zijn hierdoor vaak beperkt bij deze kinderen.
Er wordt veel wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de oorzaak of oorzaken van ASS, maar waar het precies door wordt veroorzaakt is nog onduidelijk. Bekend is wel dat autisme een neurobiologische oorsprong heeft en dat erfelijke factoren een rol spelen bij het ontstaan van autisme. Vanwege het feit dat kinderen met autisme van elkaar verschillen, is het soms niet eenvoudig de diagnose te stellen. In elk geval moet er sprake zijn van kwalitatieve tekortkomingen in sociale relaties, in de communicatie en in de verbeelding en moeten er symptomen voor het derde levensjaar zichtbaar zijn.

Foto van de week

Het hondje Casia bekeek het stenen hondje van alle kanten en is toen heel lief naast hem gaan liggen. Casia dacht wellicht: ‘Als ik naar mijn vriendje sluip en dicht bij hem onder tafel kruip, voel ik me niet meer alleen, al is ‘t maar een vriend van steen.’ Deze originele opname werd gemaakt door Lucille Galmeijer. Heeft u een leuke foto? Stuur hem naar napa@amigoe.com.

Bekende Curaçaoënaar

Seú

De festiviteiten van het seú zijn weer begonnen. Het oogstfestijn duurt tot tweede paasdag 25 april wanneer de grote seú-optocht wordt gehouden. Voorzitter ‘Pacheco’ Domacassé van Fundashon Kultural Seú Kòrsou licht een en ander toe.

Klopt het dat het seú-festival groter is dan carnaval?
“Ja dat kan wel kloppen. Een gemiddelde carnavalsoptocht bestaat uit ongeveer 36 groepen maar de seú-optocht telde bijvoorbeeld twee jaar geleden 85 groepen. Dat betekent dat er toen meer dan 8000 deelnemers waren, van mensen die de optocht liepen tot de muzikanten toe. Dat was een beetje te veel van het goede, want toen de eerste groepen al klaar waren, moesten er nog zo’n 15 groepen starten. Vorig jaar hadden we 70 groepen, met in totaal 6500 mensen. We streven dit jaar naar 65 groepen, anders wordt het veel te veel.”

Hoe lang bestaat seú?
“Seú komt van het oogstfeest. Dat kan wel meer dan 200 jaar geleden zijn geweest. Toen de Shell kwam en er een economische boom plaatsvond, zijn veel agrariërs gestopt en in de industrie gaan werken. In 1975 hebben de Curaçaoënaars het oogstfeest herontdekt.”

Hoe heeft het zich ontwikkeld?
“Het begon in 1975 met zo’n zes groepen en daarna ging het razendsnel. Omdat er meer mensen meedoen, kost het minder. Het is iets vanuit de Curaçaose cultuur, steeds meer mensen vinden het belangrijk zich daarmee te identificeren. Er lopen ook veel groepen jongeren mee. Ik schat dat ongeveer 55 procent van de deelnemers uit jeugd bestaat.”

Wat zijn de criteria voor de groepen om in de prijzen te vallen?
Eerst wordt er gekeken naar het kostuum. Het kostuum moet alle karakteristieke kenmerken van de folkloristische dracht van Curaçao vertonen. De basis moet te herkennen zijn, maar ze mogen er wel creatief mee aan de slag gaan. De kleren bestaan uit een bovenblouse, een rok, een hoofddoek en een doek om het middel en alpargata’s, een soort van slippers met een zool van leer en een stukje stof. Verder moet de presentatie goed zijn. Als ze de hele route maar wat naast elkaar lopen, kunnen ze het wel vergeten. Ze moeten dansen. Sommige groepen hebben zelfs eigen danspasjes bedacht. De muziek waarop ze dansen, is ‘seú-muziek. Oude muziek, aangepast aan deze tijd.”

Verkeersdeelname 'levensgevaarlijk'

Er rijden op Curaçao rond de 78000 personenauto's, meer dan 15.000 vrachtwagens en pick-ups en meer dan 400 autobussen en 197 (geregistreerde) taxi's (zie kader: gegevens CBS per 31 december 2009). Het zullen er nu, meer dan een jaar later wel meer zijn.

Tekst: Judice Ledeboer

Grote, kleine, oude en nieuwe auto's en vrachtwagens rijden dagelijks van A naar B naar C. Men wordt geacht een rijbewijs te hebben om een auto te mogen besturen. Soms ziet men op de weg een lesauto en dat betekent dat er binnenkort weer een 'chauffeur' bij komt, want op het eiland is een auto bijna een eerste levensbehoefte, aangezien het openbaar vervoer nog heel wat te wensen over laat. Er is beslist bewondering voor alle mensen die niet over een rijbewijs en/of auto beschikken en iedere dag afhankelijk zijn van het openbaar vervoer. Behalve de tijd die ze met het openbaar vervoer kwijt zijn om van A naar B te komen is een kaartje ook behoorlijk prijzig. Het is dan ook niet gek dat er de laatste jaren zoveel auto's op het eiland zijn en er iedere maand meer auto's bijkomen. Men wil zich onafhankelijk verplaatsen en niet te veel tijd kwijt zijn.

Brein

Kunnen autorijden is echter niet iets dat je een, twee, drie doet. Er zijn mensen die er jaren over doen om hun rijbewijs te halen, maar zij blijven volhouden omdat ze toch willen gaan voor de onafhankelijkheid van het zelf auto rijden. Autorijden vraagt namelijk heel veel van onze hersenen en bij rustig rijden moet ons brein al gauw duizenden informatie-eenheden per minuut verwerken. Daar moet men aan wennen, maar toch vervalt men na veel autorijden in een automatisme en doet men veel handelingen op de automatische piloot en dit kan leiden tot onoplettendheid en verveling.

Ieder jaar zijn er verkeersslachtoffers te betreuren door onoplettendheid en daarom is het goed om je als chauffeur van een auto te realiseren dat autorijden moeilijker is dan je denkt.

Elke chauffeur heeft in de eerste uren van het leren rijden de spanning gevoeld, waarbij hij het gevoel had dat hij het besturen van een auto nooit zou leren, maar oefening baart kunst en bij autorijden is het zeker zo dat je goed leert rijden door het veel te doen. Oren, ogen en handen zijn continu in de weer en bij het autorijden moeten we een aantal zintuiglijke en cognitieve taken tegelijk uitvoeren.

Er worden wereldwijd continu onderzoeken gedaan naar verkeersveiligheid, want jaarlijks vallen er mondiaal 1,2 miljoen doden in het verkeer. Een op de tweehonderd wereldburgers sterft in het verkeer. Verkeersdeelname is dan ook de gevaarlijkste bezigheid in ons leven. In de jaren 50 en 60 was het nog gevaarlijker om deel te nemen aan het verkeer en vanaf die tijd is er veel aandacht voor verkeersveiligheid. Vooral binnen de bebouwde kom gebeuren er veel ongelukken en aangezien we op Curaçao geen snelwegen hebben, hoewel er bestuurders zijn die de Ring als een snelweg beschouwen en er als gekken over scheuren, is deelname aan het verkeer hier een riskante zaak. De maand maart is nog niet eens voorbij en we zitten al op 5 verkeersdoden.

Verkeerspsychologie

Bij verkeerspsychologische analyses is naar voren gekomen dat het besturen van een personenauto ongeveer 1500 afzonderlijke handelingen omvat. Per afgelegde meter moeten we ongeveer twee afzonderlijke handelingen verwerken. Het automatisme dat bij autorijden ontstaat komt omdat we bij het autorijden handelingen doen die 'verinnerlijkt' zijn en dat soort handelingen kunnen we uitvoeren zonder er uitgebreid bij na te denken. Een ervaren automobilist weet niet eens dat hij schakelt of bij het afslaan zijn richtingaanwijzer aanzet.

Dan komen we direct op een punt dat op Curaçao opvallend vaak niet voorkomt: het op tijd aangeven van de richting door de richtingaanwijzer aan te zetten. Men rijdt, remt en slaat dan ineens af en 'oh, ja, ik ga nu naar rechts, even aangeven', maar dat moment is volgens veilige verkeersnormen veel te laat, want de verwarring van achteropkomend verkeer is er al waardoor er gevaarlijke situaties ontstaan door plotseling remmende voertuigen.

Het automatisme bij het autorijden heeft ook zijn voordelen omdat je niet meer hoeft na te denken over iedere handeling en dan hoeft de bestuurder zich minder in te spannen. Hij gaat zich dan vervelen, maar wat een vreugde dat er mobiele telefoons bestaan, waardoor men lekker kan telefoneren in de auto, omdat de bestuurder 'toch niets bijzonders te doen heeft'.

Volgens schattingen zijn automobilisten soms wel 30 procent van hun tijd achter het stuur bezig met zaken die niets te maken hebben met het besturen van een auto. Een moment van onoplettendheid kan dus desastreuze gevolgen hebben. Uit onderzoek is naar voren gekomen dat iemand die twee seconden zijn ogen van de weg afhoudt de kans op een ongeluk al verdubbelt. En uit het grootste onderzoek op het gebied van verkeersveiligheid (in 2006), opgezet door het Transportation Institute van de Universiteit van Virginia, kwam naar voren dat 78 procent van de ongevallen en 65 procent van de bijna-botsingen veroorzaakt werden door onoplettendheid.

Afleiding

Gedurende het autorijden zijn veel chauffeurs vaak met andere dingen bezig. Een broodje eten of iets drinken, men is bezig de radio aan of uit te doen of een andere zender te zoeken, de airco aan of uit te zetten, de ramen open of dicht te doen of te telefoneren. Dit zijn allemaal zaken die een chauffeur afleiden. Meer complexe handelingen als een nummer intoetsen op de telefoon, make up opbrengen of een gevallen zonnebril oprapen vergroten de kans zelfs met factor 3.

Het telefoneren in de auto, door de bestuurder, is in veel landen strafbaar geworden. Ook op Curaçao. Er vonden veel ongelukken plaats omdat de chauffeur telefoneerde. Jaarlijks vallen er in Nederland 400 slachtoffers door mobiel bellen in de auto. Voor 40 daarvan is de afloop fataal. Handsfree bellen zou de oplossing zijn, maar herhaaldelijk wordt aangetoond dat dit niet per definitie veiliger is dan bellen met het mobieltje in de hand. Sinds maart 2002 mag men in Nederland slechts bellen in de auto via carkit of headset. Het mobieltje vasthouden tijdens het rijden is al verboden, of het gebruikt wordt of niet maakt niet uit. Het verbod geldt ook in de file. Ook het tussen hoofd en schouder klemmen van de telefoon mag niet. De politie kan zo nodig auto of kleding doorzoeken.

De afleiding bij het telefoneren ligt overigens niet alleen op het fysieke gebied, het vasthouden van de telefoon, maar het gaat ook om de geestelijke inspanning die het vereist om zich op het gesprek te concentreren. De hersenactiviteit die ruimtelijke informatie verwerkt, zoals het inschatten van afstanden neemt bij afleiding met 40 procent af.

Psycholoog David Strayer van de Universiteit van Utah heeft in 2005 experimenteel aangetoond dat telefoneren tijdens het rijden zelfs gevaarlijker is dan rijden onder invloed van alcohol. Dit mag natuurlijk geen vrijbrief zijn om onder invloed van alcohol te rijden. Op Curaçao komt dat nog schrikbarend veel voor en grapt men wel eens: 'Je moet hier zelfs met een biertje op achter het stuur kruipen, anders word je bekeurd'.

Persoonlijkheid

Uit andere onderzoeken is naar voren gekomen dat de rijstijl van iemand toch wel beïnvloed wordt door persoonlijkheidsstrekken. Er bestaat een nauwe relatie tussen het agressieve temperament van een bestuurder en het aantal verkeersdelicten dat hij pleegt. Maar voor bijna iedereen geldt dat autorijden agressiever maakt. Andere afleidingen van de chauffeur op Curaçao zijn vaak de vele mensen die in de auto gepropt worden. Soms ziet men auto's waar wel zeven mensen inzitten, terwijl er maar vier of hooguit vijf zitplaatsen zijn. En dan zitten er nog wat kinderen op schoot en ziet men niet zelden dat iemand een baby of een klein kind voor in de auto op schoot heeft, soms zelfs op schoot bij de bestuurder. Deze bestuurder zou direct zijn rijbewijs moeten inleveren, want als iemand dit soort dingen doet is hij geen verantwoordelijk automobilist en een gevaar op de weg.

Het rijgedrag is een tweede zaak waar veel aandacht aan moet worden besteed, want hoe vaak komt het voor dat mensen op gevaarlijke plekken inhalen, waarmee ze anderen ook in gevaar brengen. Niet zelden moeten tegenliggers vol op de rem om de tegenligger (beter gezegd: idioot) de ruimte te geven om in te voegen. Op de Weg naar Westpunt en op de Caracasbaaiweg, waar iedere morgen files zijn door de vele automobilisten die naar hun werk gaan en/of kinderen naar school moeten brengen, worden nu gelukkig controles gehouden inzake asociaal rijgedrag en zijn er onlangs in vier uur tijd 58 bestuurders beboet wegens het inhalen van een file (op de Caracasbaaiweg). Misschien moeten er bij de rijlessen ook lessen 'rijethiek' worden gegeven en moet men de bestuurders wijzen op de andere gevaren als afleiding, routine en agressie. Autorijden is dus complexer én gevaarlijker dan men denkt.

'Een broodje eten of iets drinken, de radio aan of uit doen of een andere zender te zoeken, de airco aan of uit te zetten, de ramen open of dicht te doen of telefoneren. Dit zijn allemaal zaken die een chauffeur afleiden.

Een moment van onoplettendheid kan dus desastreuze gevolgen hebben. Uit onderzoek is naar voren gekomen dat iemand die twee seconden zijn ogen van de weg afhoudt de kans op een ongeluk al verdubbelt.

Meer complexe handelingen als een nummer intoetsen op de telefoon, make up opbrengen of een zonnebril oprapen vergroten de kans zelfs met factor 3'

Number of Motor Vehicles Registered*, December 31

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Bonaire						
Passenger cars	4139	4165	4775	5207	5761	5898
Motor lorries and pick-ups	2115	2246	2477	2567	3053	3161
Motor buses	24	24	20	20	21	21
Taxis	27	28	24	27	30	31
Motorcycles, incl. Mopeds	461	503	513	457	703	791
Passenger cars per 1000 inhabitants	389	374	415	431	448	441
Curaçao						
Passenger cars	60590	64931	67328	70515	76520	77925
Motor lorries and pick-ups	12785	13578	14565	15066	15405	15614
Motor buses	438	486	493	435	439	431
Taxis	191	186	194	192	190	197
Other cars	207	299		285	296	308
Motorcycles, incl. Mopeds	1037	1166	1365	1531	1754	1852
Passenger cars per 1000 inhabitants	456	477	485	501	540	548

*** Excluding motor vehicles owned by the government**

Bron: Collector's offices of the Island Governments

Medisch

Aandacht voor radioactiviteit

Tekst: Hans de Haan

Sinds de ernstige problemen met de kerncentrale in Fukushima, als gevolg van de hevige aardbevingen en daarop volgende tsunami, is wereldwijd angst ontstaan voor de gevolgen van radioactieve straling voor het menselijk lichaam. Weinig mensen weten wat die gevolgen precies zijn, want deze bedreiging van onze gezondheid is tot nu toe nauwelijks actueel geweest. Het ging altijd wel goed met de kerncentrales in de wereld. Het is twee keer echt mis gegaan op dit gebied. Een gedeeltelijke 'meltdown' (zie verder) in de kerncentrale in Harrisburg (Verenigde Staten) in 1979 en de echte kernramp in het Russische Tsjernobyl in 1986. Dat was lang geleden, maar nu is dit onderwerp al wekenlang wereldnieuws.

Kernenergie

In kerncentrales wordt energie opgewekt door kernen van atomen te splijten. Als grondstof voor kernenergie worden zware metalen zoals uraan en thorium gebruikt. Om deze stoffen geschikt te maken voor de winning van energie, moeten zij eerst een proces ondergaan, de zogenaamde verrijking, waaruit stoffen ontstaan, zoals uranium en plutonium die als splijtstof (= brandstof) dienen in een kernreactor.

Een kerncentrale is in feite een ingewikkelde stoommachine. Het belangrijkste onderdeel ervan is een grote, dikwandige stalen kuip, de reactor, die gevuld is met water. In het midden van de kuip staan stiften met splijtstof (verrijkte uranium of plutonium). Deze splijtstoffen zijn radioactief en zenden een sterke straling uit. De energie wordt opgewekt door de atoomkernen van deze stoffen te 'splijten' door deze te bombarderen met neutronen, wat zo veel warmte veroorzaakt dat het omliggende water gloeiend heet wordt (ongeveer 300 graden Celsius). De reactor wordt onder een enorme druk gehouden (ongeveer 155 bar), zodat het water niet aan de kook raakt. Het superhete water wordt uit de reactor geleid en - omdat de druk dan veel lager wordt - verdampt het water razendsnel waardoor veel stoom vrijkomt. Deze stoom drijft een turbine aan, die voor de productie van elektriciteit zorgt.

Meltdown

In de kerncentrale van Fukushima ging het mis toen door de aardbeving en de tsunami de koeling van de gloeiende splijtstofstaven wegviel waardoor deze droog kwamen te staan. De temperaturen in de reactor liepen toen op tot wel 3000 graden Celsius waardoor deze staven gingen smelten (meltdown). Bovendien ontstaat er onder die omstandigheden een gasbel van stoom en waterstofgas die kan exploderen waarbij radioactieve deeltjes uit de reactor naar buiten worden geblazen, hetgeen inmiddels is gebeurd. De wijde omgeving van deze centrale is hierdoor besmet geraakt met radioactieve deeltjes. Deze radioactieve gaswolken worden vervolgens meegevoerd in de hogere luchtlagen en op die manier worden verspreid over een deel van de wereld.

Radioactieve straling

Blootstelling aan radioactieve stoffen is een serieuze bedreiging voor de gezondheid, vooral omdat je deze straling

niet ziet, niet voelt en niet ruikt, want er zijn geen zintuigen die je waarschuwen voor dit gevaar. Deze straling is in staat materie te 'ioniseren', wat

betekent dat er een elektron uit een atoom wordt vrijgemaakt. Als dat gebeurt in levend weefsel, kan dit weefsel beschadigd raken, in het bijzonder het DNA in de cellen ervan. Veel van die beschadigingen worden weliswaar keurig hersteld, maar soms gebeurt dat niet en soms gebeurt dat niet helemaal goed. In beide gevallen kan dat leiden tot schade aan de gezondheid. Als beschadigd DNA namelijk niet goed wordt gerepareerd, kan dat op lange termijn kanker veroorzaken. Hoe meer je wordt blootgesteld aan radioactieve straling, hoe groter de kans daarop is, maar dit effect openbaart zich meestal pas na vele (tientallen) jaren.

Indien iemand wordt blootgesteld aan een extreem hoge dosis radioactiviteit, zoals is gebeurd met de werkers in de kerncentrale van Tsjernobyl, worden er zoveel cellen vernietigd, dat men bezwijkt aan de zogenaamde stralingsziekte, maar dit komt zelden voor.

Het gaat puur om de stralingsdosis

De omvang van de schade aan het lichaam staat in directe verhouding tot de kracht van de straling. Zo worden wij ook bestraald vanuit de ruimte, maar die is door de dampkring zo afgezwakt dat er geen enkel gevaar meer bestaat. Bij onderzoek met röntgenstralen en de CT-scan krijgt het lichaam ook een dosis ioniserende straling te verwerken, maar dat wordt goed gedoseerd en levert normaal geen gezondheidsschade op.

De mate van radioactiviteit kan heel goed gemeten worden, met een geigerteller en andere geavanceerde apparatuur. In Japan wordt dan ook in de wijde omgeving van het 'besmette' gebied continu de mate van radioactiviteit gemeten.

Als de overheid verklaart dat de mate van radioactiviteit van het drinkwater in Tokio veilig is voor volwassenen maar niet voor jonge kinderen, is dat een wetenschappelijk feit en kan hierop volledig vertrouwd worden. Dit betekent dus dat de gemeten dosis radioactiviteit te gering is om DNA-schade te veroorzaken.

Alle landen die gebruik maken van kernenergie hebben protocollen om bij rampen op dit gebied de bevolking zo veel mogelijk te beschermen tegen radioactieve straling, zoals evacueren, het gebruik van schuilruimten, jodiumprofylaxe, ontsmetting van huid en kleding en ingrepen in de voedsel- en drinkwatervoorziening.

Angst en paniek

We hebben uit de media kunnen lezen dat veel mensen in de Verenigde Staten en Europa uit angst geigertellers en jodiumtabletten willen kopen. Dit is volstrekt zinloos, want de radioactieve deeltjes die de westkust van de VS bereiken, hebben eerst de Stille Zuidzee overgestoken (10.000 km) en - voor Europa - ook nog de Atlantische Oceaan. De straling van die deeltjes is in Los Angeles en Amsterdam - zelfs met de meest geavanceerde apparatuur - niet of nauwelijks te meten (dus helemaal niet met een handgeigerteller).

De radioactieve stoffen die bij een kernongeval vrijkomen, bevatten radioactief jodium dat na inademing wordt opgenomen in de schildklier. Door tabletten te slikken met niet radioactief (stabiel) jodium neemt de schildklier minder van het radioactieve jodium op. Wat de meesten echter niet weten, is dat stabiel jodium alleen werkt als het kort vóór of in de uren direct na het overkomen van de radioactieve wolk wordt ingenomen. Deze pillen moeten daarom alleen worden ingenomen als de overheid dat bekend maakt. Het heeft dus geen enkele zin om deze dure tabletten in te nemen als er geen radioactief jodium in de buurt is.

Bezorgdheid

Hoewel de rest van de wereld zich geen zorgen hoeft te maken over de 'fall out' van de radioactieve deeltjes, blijft de situatie in Japan in dit opzicht zorgelijk. Men wordt daar in verschillende gebieden blootgesteld aan radioactiviteit, met name via het drinkwater en het is begrijpelijk dat de bevolking daar zich grote zorgen

maakt over de mogelijke gevolgen ervan. Zo verzuchtte een moeder in Tokio die haar baby borstvoeding geeft, dat het drinkwater voor haar dan niet schadelijk is, maar komen die radioactieve deeltjes via de borstvoeding misschien toch bij mijn kind? Niemand die dat weet. Ook vraagt men zich af in hoeverre die radioactiviteit genetische veranderingen (mutaties in de genen) zal veroorzaken. Dit is tot nu toe bij de mens niet aangetoond, maar ook hierover bestaat geen zekerheid. Hopelijk zal door deze catastrofe meer kennis verkregen worden over de langetermijngevolgen van radioactiviteit voor het menselijk lichaam.

Hans de Haan is arts en jarenlang actief geweest als medisch adviseur bij diverse instanties.

Verzorging

Acne en voeding

Hoewel veel mensen denken dat voeding van grote invloed is op het ontstaan van acne, is de invloed van wat we eten zeer gering.

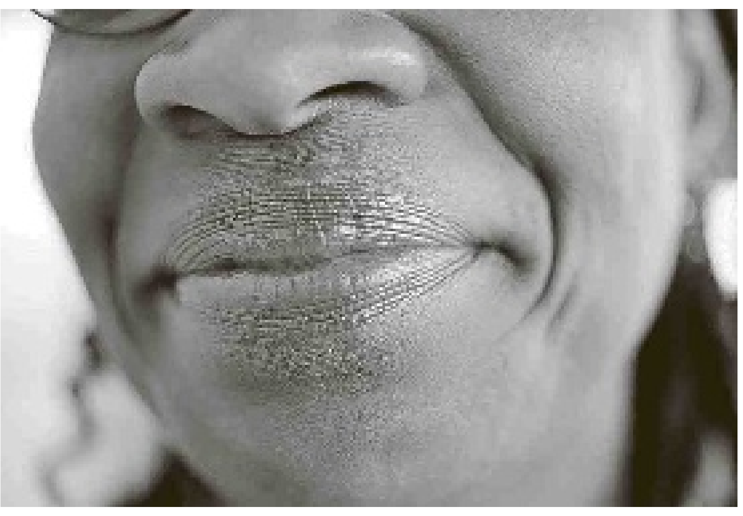

De Nederlandse Vereniging voor Dermatologie en Venereologie (NVDV) voerde een studie uit naar de relatie tussen het voedingspatroon en/of bepaalde voedingsmiddelen en acne. De vereniging stelde naar aanleiding van het onderzoek nieuwe richtlijnen op voor dermatologen.

Er zijn wel aanwijzingen dat bepaalde voedingsstoffen waaronder melkproducten acne kunnen verergeren, maar diepgaande onderzoeken om dit te bewijzen zijn nog niet gedaan. Het is daarom momenteel niet gerechtvaardigd om een bepaalde voeding te adviseren of af te raden voor patiënten met acne, aldus de NVDV.

Een paar conclusies:

Op basis van het beschikbare onderzoek kan men niet besluiten dat chocolade een effect heeft op acne.

De meeste studies kunnen geen verband aantonen tussen vetinname en vetsamenstelling (hoeveelheid enkelvoudig onverzadigd vet, meervoudig onverzadigd vet, cholesterol) van de voeding.

Voedingsmiddelen met een hoge glycemische index (waarmee wordt aangegeven hoe snel koolhydraten in de darm worden verteerd en als glucose in het bloed worden opgenomen) kunnen bijdragen aan het instandhouden van acne; een voedingspatroon met een lage glycemische index kan bestaande acne verminderen. Voorbeelden van voedingsmiddelen met een lage glycemische index zijn pastaproducten, peulvruchten en fruit. Koolhydraten die snel verteren hebben een hoge glycemische index.Vaak gaat het om producten die veel suiker bevatten.

Regelmatige melkconsumptie (meer dan 1 keer per dag) kan de kans op acne verhogen in vergelijking met mensen die minder dan 1 keer per week melkproducten gebruiken.

Er zijn aanwijzingen dat de inname van vitamine D uit supplementen acne kan verminderen. Vitamine A en calcium lijken niet van invloed te zijn.

Meer informatie: www.huidarts.info.

TASHA'S
BODY WELLNESS
Uw massage op bestelling in uw eigen tuin, porch of aan uw zwembad!

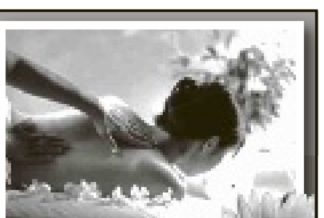

Ontspannings-relax massage
Traditionele Indonesische massage
Deep Tissue massage
Tevens Gift Vouchers en Strippenkaart met aantrekkelijke korting verkrijgbaar.
Voor local rates, vraag naar de voorwaarden
TEL: 5999 676-9692 www.curacaomassage.com

Beweging

Fabels over rugpijn

Veel mensen hebben er wel eens last van en sommigen zelfs vaak of langdurig. Soms is het onduidelijk waar het euvel vandaan komt en wellicht is dat de oorzaak van de vele fabeltjes rond rugpijn.

Fabel 1: Rechtop zitten voorkomt rugpijn

Natuurlijk is onderuit gezakt zitten niet goed voor je rug. Maar te lang kaarsrecht zitten, kan ook de nodige pijn in je rug veroorzaken. Te veel zitten is gewoon niet goed voor je rug, of je nu recht zit of krom.

Fabel 2: Een hard matras is het beste voor je rug

Het verschilt per persoon wat voor matras het beste is voor je rug. Dit kan liggen aan je slaaphouding, slaapgewoontes en de oorzaak van je rugpijn. Uit wetenschappelijk onderzoek in Spanje komt naar voren dat een medium-stevige matras beter was voor mensen met langdurige rugpijn dan een harde matras.

Fabel 3: Beweging is slecht bij rugpijn

Bewegen kan ook juist goed zijn. Als je rugpijn hebt door acuut letsel dan zal de dokter je waarschijnlijk aanraden om met een licht bewegingsprogramma te beginnen en dit geleidelijk op te voeren naar een meer intensieve workout. Sowieso kan beweging rugklachten voorkomen.

Fabel 4: Zwaar tillen veroorzaakt rugpijn

Het gaat er niet zozeer om hoeveel je tilt, maar hoe je tilt. Met de juiste tiltechniek kan je een hoop leed voorkomen. Ga door je knieën met een rechte rug, strek je benen om het object van de grond te krijgen. Buig of draai tijdens het strekken van je benen je rug niet.

Fabel 5: Je moet in bed blijven liggen tot de rugpijn over is

Als de pijn is veroorzaakt door bijvoorbeeld een val, is het verstandig om te rusten. Maar mensen die na acute rugpijn bedrust houden, houden veel langer last van rugpijn dan mensen die op een normale en rustige manier doorgaan met hun dagelijkse activiteiten.

Fabel 6: Magere mensen krijgen geen rugpijn

Dat mensen met overgewicht eerder last van rugpijn krijgen, wil niet zeggen dat slanke mensen geen last hebben van rugpijn. Iedereen kan rugpijn krijgen.

Het is zelfs zo dat te dunne mensen meer kans hebben op rugpijn, omdat ze last krijgen van botontkalking. Hierdoor worden botten broos en breekbaar.

Voeding

Vitaminepreparaten onder de loep

Veel mensen slikken multivitaminepillen en/of mineralensupplementen. Het effect van deze supplementen op het voorkomen van chronische ziekten of het risico op overlijden is nog onduidelijk.

In Amerikaanse werd een grote onderzoeksgroep gevolgd over de periode van elf jaar. Gedurende deze periode overleden 28.851 personen. Het gebruik van een multivitamine supplement had geen effect van betekenis op het risico op overlijden bij mannen (+ 7 procent) of vrouwen (- 4 procent). Ook werd geen effect gevonden op de kans op overlijden aan hart- en vaatziekten of kanker.

Tevens werd geen effect gevonden op het risico op kanker of specifieke vormen van kanker zoals longkanker, darmkanker, prostaatkanker, en borstkanker.

Streetpaintfestival Punda

Kleurrijk Willemstad

Krijttekeningen, levende standbeelden, bands en het publiek brachten Punda tot leven tijdens het afgelopen weekend door Dutch Dream georganiseerde streetpaintfestival 'Colors of Willemstad'. Het was voor de tweede keer dat het festival plaatsvond. Het initiatief heeft alles in zich om uit te groeien tot een groot jaarlijks evenement. Fotograaf Ken Wong trok er op uit met zijn camera en legde de kunstenaars, bezoekers en performers vast.

Foto's: Ken Wong

Drie kunstenaars aan het werk op het Wilhelminaplein.

Het 3D-werk is klaar. Op de achtergrond gezellige drukte bij de kraampjes.

Een krijttekening genaamd 'PSC'.

Een groep vrouwelijke performers op weg naar hun optreden.

Snelschilder zet in een paar minuten tijd Elvis op het doek.

Het publiek kijkt geboeid toe.

Culturele Agenda

Kunst & Expo's

Lucia Luptáková
Bij Instituta Buena Bista is de expositie van Lucia Luptáková (1977, Slowakije) te zien bij het Orkidia paviljoen (Caprileskliniek, Mohikanenweg 8, Curaçao). Ook de resultaten van de workshop zullen te bezichtigen zijn. De toegang is gratis. Voor meer informatie: www.institutobuenabista.com en www.lucialuptakova.nl

Adriana's Academy
Op zondag 3 april organiseert Adriana's Academy for Arts and Science en Kas di Kultura een tentoonstelling van werken van haar studenten van 18.00 - 20.00 uur. Ingang via de portier van CPA.

Eveline Sipkes
Tot 10 april exposeert Eveline Sipkes bij MonArt Gallery. De tentoonstelling heet 'Contemporary Contrasts' en bestaat uit sieraden, servies en objecten.

Extra Blond
In Landhuis Bloemhof is de tentoonstelling 'Extra Blond' te bezichtigen. Fotografisch werk van Alaïa & Hans Fonk. Alaïa Fonk (1993) koos voor deze expositie een aantal steden in de wereld als uitgangspunt. Hans Fonk koos voor de tentoonstelling voor kleurrijke collages van Curaçaose taferelen. Hans Fonk startte zijn fotografische carrière als modefotograaf en werd bij toeval in San Francisco, waar hij aan het werk was, gevraagd interieurs te fotograferen. Van hieruit startte hij het internationale interieur- en designmagazine Objekt© International. In 2009 werd Objekt in Hollywood, Los Angeles, uitgeroepen tot Interior Design Magazine of the Year. De expositie zal nog te zien zijn tot 9 april.

Zanolino
De expositie 'The great spiritual war' van werken van Philippe Zanolino is te zien in Gallery Alma Blou. In deze expositie brengt Zanolino een hommage aan René Magritte, de wereldberoemde Belgische surrealist. Magritte's missie was om het mysterie van het leven zichtbaar te maken, Een verrassing tijdens deze expositie is een aantal schilderijen van het ZZ-team: vader Philippe en zoon Jovani vormen een dynamisch duo in de creatie van kunstwerken. De tentoonstelling zal nog te bezichtigen zijn tot 3 april.

Dans & Theater

Kasimir en Karoline
De voorstelling 'Kasimir en Karoline' (Ödon von Horvàth, 1932), onder regie van Yorick Stam en Jeek ten Velden, is een samenwerking tussen de Toneelacademie Maastricht en Teatro Luna Blou, en wordt gemaakt bij Jeugdtheaterwerkplaats La Tentashon.'Kasimir en Karoline' toont een jong verloofd stel op de Oktoberkermis in München in 1932, ten tijde van de enorme economische depressie. Het toneelstuk toont de eeuwige strijd naar een betere toekomst, en zet de verhouding tussen liefde en geld op scherp.
Spel: Siegfried Abrahams, Roxianne Alberta, Donovan Benett, Ray Cardoze, Richailine Elisa, Naiyel Josepha, Bertie Komproe, Priscilla Maria, Gedéon Martina, Gwendell Mercelina, Quiwena Paulina, Abigahie Pinedo, Brainley Royer, Shuhainy Sirberie, Edshwin Thielman.
Begeleiding: Roland Roy Colastica.
Zaterdag 2 april om 20.00 uur
Zaterdag 9 april om 20.00 uur
Zondag 10 april om 19.00 uur
Entree:10 gulden
Locatie: La Tentashon
Taal: Nederlands

Kacho mes ta biba miho
Isolde, een mooie meid, leeft een turbulent leven samen met haar vriendin Martiza. Problemen komen dan ook snel om de hoek kijken en de vriendinnen krijgen heftige ruzie. Isolde wordt het huis uitgezet en smeekt de blinde, eenzame buurman Frido om onderdak. Zij wil Martiza een lesje leren en een doorn in het oog zijn bij alles wat ze doet. Uiteindelijk betalen ze allebei een hoge rekening.
Zondag 3 april om 20.00 uur
Entree: 27,50 gulden
Locatie: Teatro Luna Blou
Taal: Papiamentu

Lága nan, famia nan tá, abo keda fó - Pachi Damon
Laat ze, het is familie. Hou je erbuiten.
Deze humoristische voorstelling van Pachi Damon is gebaseerd op familieconflicten. Als je je bemoeit met familiezaken dan krijg je op den duur de kous op je kop. Twee broers/zussen krijgen slaande ruzie over een kind van een van de twee. De man gaat zich ermee bemoeien en komt in een oorlogsgebied terecht onder meer over het feit dat zijn huis is gebouwd op familieterrein. Je bemoeit je met alles van ons, maar je hebt nooit de moeite genomen je eigen stek te vinden en dan komen er nog een heleboel andere verwijten. Dan is er nog een stiefvader die misbruik probeert te maken van de dochter van zijn nieuwe vrouw. De vrouw weet het, maar zegt niets, want de man is kostwinner. Je hebt ook moeders die het weten, maar niets zeggen uit angst en schaamte. En je hebt moeders die het niet eens (willen) weten.
Moraal; blijf buiten familiezaken. Brand je vingers er niet aan.
Slapstick/comedia del arte waarbij regelmatig het publiek betrokken wordt.
Première: vrijdag 8 april om 21.00 uur
Zaterdag 9 april om 21.00 uur
Zondag 10 april om 20.00 uur
Entree: 27,50 gulden
Locatie: Teatro Luna Blou
Taal: Papiamentu

Film

Al sur de la Frontera
In de documentaire 'Al sur de la Frontera' trekt Oliver Stone hard van leer tegen de mediaconcerns van zijn land. Hij neemt het op voor Hugo Chávez, Evo Morales en andere Zuid-Amerikaanse presidenten die als dictators afgeschilderd worden door de Amerikaanse media. Stuk voor stuk verbrijzelt hij de leugens die nieuwszenders als CNN en FOX de wereld in sturen, Stone gaat na wat er zich écht afspeelt in de achtertuin van de VS. Het resultaat is een film die je gezien moet hebben.
Vrijdag 5 april om 19.30 uur
Entree: 13,50 gulden
Locatie: Teatro Luna Blou
Taal: Engels

Muziek

Chamber Music Extravaganza
'Chamber Music Extravaganza' met violist Paul Neubauer als artistic director in drie concerten. Openingsconcert was op 31 maart. Vandaag 2 april om 17.00 uur 'An Afternoon at the Governor's Palace'. Morgen 3 april om 11.00 uur Koffieconcert in La Belle Alliance. De musici zijn: The McDermott Trio (de zussen Anne-Marie, piano; Kerry, violin; Maureen, cello) met Paul Neubauer, viola en als speciale gast de sopraan Susanna Phillips.

Ana Karina Alamo
De Curaçaosche Kunstkring organiseert op donderdag 14 april een recital van de Venezolaanse pianiste Ana Karina Alamo in de Fortkerk. Het concert begint om 20.00 uur. Ana Karina Alamo, een jonge Venezolaanse pianiste zal dan spelen
op de nieuwe vleugel van de Fortkerk. Alamo maakte al veel furore in de Verenigde Staten.
Zij zal werken uitvoeren van Beethoven, Schumann, Medtner en Latijns- Amerikaanse componisten. Zie voor uitgebreide informatie de website: www.curacaoschekunstkring.org.
Kaarten à 40 gulden zijn verkrijgbaar bij Mensing's Caminada, Albert Heijn en Bruna. Jongeren en studenten (op vertoon van hun collegekaart) betalen 5 gulden.

Boeken en literatuur

Yokan & Esther
'Yokan & Esther' van Menki Rojer ligt in de boekwinkels. Dit Papiamentstalige boek gaat over een liefde tussen een man en een vrouw uit verschillende milieus, die elkaar kwijtraken en jaren later weer ontmoeten onder zeer moeilijke omstandigheden.

Nieuw & Opmerkelijk

Ascension

Iedere eerste zondag van de maand is er Open Huis op landhuis Ascencion. De toegang is gratis. Het Open Huis vangt om 10.00 uur aan met een oecumenische kerkdienst. Voor de kleintjes is er een kindernevendienst. Om 11.00 uur is er een rondleiding om en door het fraai gerestaureerde en gemeubileerde landhuis.
Stichting Vormingscentrum Landhuis Ascension organiseert iedere donderdag een rondleiding. Vanaf 08.30 uur staat de koffie klaar. De beheerder brengt u op de hoogte van de bijzonderheden en wetenswaardigheden van het landgoed Ascencion en de flora en fauna in het omliggende natuurgebied. De rondleiding duurt ruim een uur. Deelname 10 gulden per persoon en koffie, cake en limonade bij aankomst inbegrepen. Deelname is uitsluitend mogelijk bij opgave via tel: 864 1950, 5187265 of per mail: info@landhuisascencion-curacao.com

Noteert u alvast:

Consocium Martina
Op dinsdag 12 april zal het Consocium Martina (Yolente de Maeyer, viool - uit België en Nikolaas Kende, piano, - uit Hongarije) een galaconcert (werken van Mozart en Beethoven) geven in de Fortkerk om 20.30 uur à 30 gulden in de voorverkoop en 40 gulden aan de zaal. De voorverkoop verloopt via de boekhandels en via Druifweg 36. Voor meer informatie: tel. 461. 4901. Kleding: gala of deftig.

Internationale Museumdag
Op 18 mei is het Internationale Museumdag en zijn alle musea gratis toegankelijk.

Open Atelier Route 2011
U kunt kunstenaars in hun eigen atelier bezoeken op Banda'riba in het weekend van 14 en15 mei en kunstenaars op Banda'bou in het weekend van 21 en 22 mei, zowel zaterdag als zondag van 10.00 tot 18.00 uur. De opening van de overzichtstentoonstelling (iedere deelnemer 1 werk) is op vrijdag 13 mei bij Gallery Alma Blou. Zie: http://openatelierroute2011.wordpress.com

Saxofoon
Zaterdag 28 mei organiseert de Kunstkring een saxofoonconcert (10 saxofoons sterk) uit Porto, Portugal.

De Culturele Agenda verschijnt iedere zaterdag in de Ñapa. Stuurt u alle info s.v.p. naar: agenda.cultuur@gmail.com.

LIFE & style

Quote

'No nice men are good at getting taxis'

Katherine Whitehorn (Brits journaliste en schrijfster, geboren 1928)

Schoonheid

Zeven schoonheden

De zeven schoonheden dateren uit de 16e eeuw. Wie ze ooit heeft bedacht is onbekend. De zeven schoonheden zijn kleine kenmerken die de schoonheid van het, meestal vrouwelijke, gezicht extra onderstrepen. Kijk of jij ook een van de zeven schoonheden bezit:

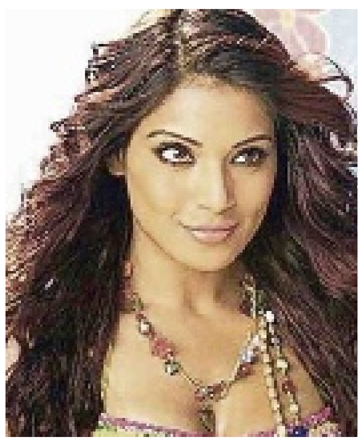

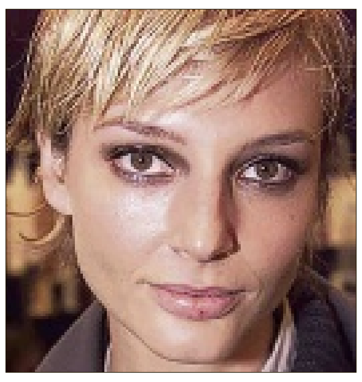

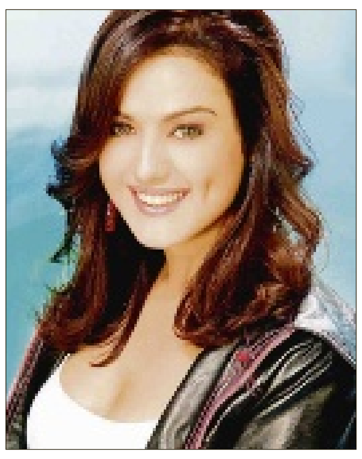

1. Blauwe ogen met donker haar of donkere ogen met licht haar
Deze omgekeerde combinatie komt niet vaak voor. Het zorgt voor een prachtige uitstraling. Iemand met blond haar en donkere ogen lijkt diepzinnig en katachtig, terwijl iemand met blauwe ogen en donkere haren een dramatische uitstraling heeft.

2. Lange en gekrulde wimpers
Het blijft een discussiepunt wanneer je nu wimpers lang mag noemen, maar als je van jezelf mooie, lange wimpers hebt, is het natuurlijk heel erg fijn.

3. Moedervlekje links- of rechtsboven je lip
Na Marilyn Monroe tekenden veel vrouwen met oogpotlood een moedervlekje boven hun lip. De moedervlek wordt gezien als een van de zeven schoonheden, zolang het maar geen dikke grote is met een boel haren erop.

4. Spleetje tussen de voortanden
Meestal is niet iedereen hier blij mee. Toch kan zo'n spleetje erg aantrekkelijk zijn. Het gaat hier om een spleetje tussen de voortanden.

5. Sproetjes
Sproetjes worden vaak als 'storend' ervaren, maar in vele gevallen ziet het er schattig en aantrekkelijk uit. Iemand met veel sproeten is er soms onzeker over, terwijl dit dus helemaal nergens voor nodig is.

6. Kuiltje in je kin of kuiltjes in je wangen
Kuiltjes in je wangen, als je lacht, of altijd. Of een kuiltje in je kin. Het hoort allemaal bij de zeven schoonheden.

7. Amandelvormige ogen
Amandelvormige ogen zijn ogen die aan de zijkant/midden iets groter zijn dan 'normale' ogen.

Denk bijvoorbeeld aan Angelina Jolie, haar blik is vaak katachtig en diepgaand.

Het genot van wijn

Decanteren en serveertemperatuur

Decanteren, wat is dat nu precies? Een decanter is een speciale 'karaf' om wijn in te serveren.

Tekst: Licores Maduro

Het doel van een decanter is om bezinksel van de wijn te scheiden en om jonge tanninerijke wijnen soepeler te maken. In het eerste geval is het belangrijk om de wijn van te voren rechtop te laten staan, het liefst een dag van te voren, om het bezinksel naar de bodem te laten zakken. Schenk hem dan heel voorzichtig in de decanter zodat het bezinksel niet meegeschonken wordt. Om het bezinksel in de fles te laten, moet u het laatste beetje wijn in de fles laten. Mocht er naar uw mening te veel wijn overblijven dan kunt u nog een speciale filter of een schone katoenen doek gebruiken.

Als wij jonge tanninerijke wijnen decanteren is het doel, zoals hiervoor vermeld, om de wijn soepeler te maken. De wijn kan ademen en de aroma's en geuren kunnen zich volop ontplooien. Dit gebeurt doordat de wijn over een groter oppervlak in contact met lucht komt. Het is wel belangrijk dat u de wijn voor het decanteren eerst proeft om vast te stellen of decanteren nodig is. Ook kunt u dan gelijk evalueren of er eventuele gebreken aan de wijn zijn. Hoe lang moet u een wijn decanteren? Dit varieert per wijn, sommige wijnen zijn al na een half uur veel ronder en andere wijnen hebben wel twee uur nodig. Advies is om de wijn om het half uur te proeven tot u duidelijk kunt proeven dat de wijn zachter is geworden en hij veel beter in balans is. Jonge Franse wijnen, voornamelijk uit de Bordeaux hebben meestal langer nodig dan bijvoorbeeld wijnen uit Californië. Wijn en temperatuur. Dit is een van de belangrijkste aspecten bij het genot van wijn, een te warme witte wijn smaakt zuur en 'alcoholisch', een te koude witte wijn laat weinig aroma's los. Hetzelfde geldt voor rode wijnen. Bij te warme rode wijnen zal de wijn erg naar alcohol smaken en als hij te koud is worden de tannines versterkt. Wat is nu de beste temperatuur?

Voor mousserende wijnen, zoete wijnen en rosé's wordt maximaal 8 graden Celsius aangeraden. Chardonnay's, aromatische Elzaswijnen en Viogniers kunnen een tikje hoger, rond de 10 graden Celsius. De beste temperatuur hangt ook een beetje af van het weer, op warmere dagen kunt u de wijn best wel een tikje meer koelen, maar niet te veel.

Bij rode wijn wordt vaak gezegd dat deze op kamertemperatuur geserveerd dient te worden. Maar dit raden wij toch af, het beste is een stuk koeler, vooral hier in de Cariben. Rond de 17 graden Celsius is de beste temperatuur voor rode wijnen. Lichtere rode wijnen zoals Beaujolais, Dolcettos uit Italië en sommige lichte Pinot Noirs uit de Nieuwe Wereld kunnen zelfs iets koeler geserveerd worden.

Voor die lastige momenten, wanneer u opeens bezoek krijgt en net geen flesje koud heeft staan... Neem gewoon een emmertje ijs met een flink snuifje zout erin en leg de fles witte wijn erin. Door het zout zal de temperatuur veel sneller dalen waardoor ook uw wijn sneller koud wordt. Voor rode wijnen kunt u een emmertje met een klein beetje ijs gebruiken, u wilt niet dat de wijn te koud wordt. Dat was het voor deze week, volgende week gaan wij kijken hoe u wijnen buitenhuis moet bestellen.

Goed weekend en veel wijnplezier!

Thuis

Meneer Pastoor

Op school komen regelmatig kinderen uit de Antillen. In de gang spreek ik ze wel eens aan. Vaak zijn het jonge kinderen, die in de onderbouw op school zitten.

Tekst: Monique Casimiri

'Bon dia', zeg ik. Dubbele schrik zie ik bij de kinderen. Een juffrouw van de bovenbouw die tegen ze praat. Help, zie je ze denken, die ken ik niet. Wat moet ik doen. En dan ook nog een juffrouw die Papiaments tegen ze spreekt. Heel voorzichtig hoor ik een 'bon' terug.
De weken erna, als we elkaar weer tegenkomen, worden deze leerlingen steeds vrijer naar mij toe. Ze weten nu inmiddels dat ik wel een juffrouw van de bovenbouw ben, maar niet zo heel erg eng, en ja, ik spreek een beetje Papiaments.
Soms heb ik wel eens spijt dat ze dat weten, want nu willen ze vaak een gesprekje aanknopen met mij en ja, dan stokt mijn Papiaments. Ik begin te stamelen en te stotteren en ga vlug over op het Nederlands. Was er eerst schrik bij de kinderen, nu zie ik teleurstelling. Weg bondgenoot, wel thuisgevoel. Weer zo'n juf die populair doet, maar het niet kan waarmaken.
Andersom heb ik het ook meegemaakt. Tijdens mijn studie heb ik een paar weken stage gelopen op de Margaretha-school te Janwé. Een geweldige tijd, met een leuke klas, met vooral hele lieve kindjes. Kinderen die gepokt en gemazzeld waren door het Curaçaose schoolsysteem en vooral heel beleefd waren. Niet gauw een weerwoord gaven, en mij continu aanspraken met ja juffrouw en nee juffrouw. Dat was wel even wennen. In die klas zat één jongen, die net uit Nederland was verhuisd. Hij sprak weinig Papiaments, maar leerde snel. Wat hij niet afleerde was mij van repliek dienen. Hij ging graag de discussie met mij aan. Soms draafde hij door, zodat hij toch af en toe de buitenkant van de klas van dichtbij mocht bekijken, maar over het algemeen was het een verademing. Ik was erg blij met deze jongen. Wat ik bij de andere kinderen een beetje miste aan tegengas, maakte hij in zijn eentje goed.
Alleen op donderdagmiddag veranderde hij in dezelfde brave jongen als de rest van de klas. Hij zat rechtop, zijn shirt zat recht en er zaten geen inktvlekken op zijn handen. De eerste week snapte ik niet wat er aan de hand was. Er heerste een rust door de school en ik hoorde weinig, tot ik buiten het lokaal ging kijken wat er aan de hand zou kunnen zijn. En daar kwam hij aan: meneer pastoor. In eigen persoon. Zijn wekelijkse bezoek aan de school bracht bij zelfs de meest doorgewinterde boeven een verandering teweeg.
Bij ons op school komt er geen meneer pastoor. Sterker nog, ik denk dat ruim 90 procent van onze leerlingen nog nooit een kerk van binnen heeft gezien.
Lieve meneer pastoor, zorgt u goed voor deze ene leerling, waarvan ik zijn naam niet meer weet. Zorgt u ervoor dat hij vooral zijn mening blijft geven, het liefst in een milde vorm.
En als u toch bezig bent meneer pastoor, kunt u mij goed Papiaments leren, daar heb ik dan nog een paar jaar de tijd voor, voordat die jongens van de onderbouw bij mij in de klas komen. Anders blijf ik die enge juf van de bovenbouw die ook al geen Papiaments kent.

HELP! CliniClowns Steun CliniClowns
www.cliniclowns.an

Feuilleton

‘Terug tot Tovar’ (4)

‘Some dance to remember, some dance to forget’

Hotel California
The Eagles

Tekst: Hans Vaders

Liebknecht had daarna niet veel meer om vrouwen gegeven, die waren maar listig en onbetrouwbaar van aard, ook zijn moeder had hij per slot nauwelijks gekend. Vrouwen, vooral de wat jongere, ergerden hem mateloos met al hun vage gezondheidsklachten en aanstellerij, hun niet aflatende gezeur over hun dreinende en alle aandacht opeisende kroost en over onbelangrijke taken die per se onmiddellijk moeten worden volbracht. Het was niet zo dat hij vrouwen haatte, hij zag ze meer als onberekenbare ballast die je willens en wetens mee moet torsen op weg naar het einde en ze waren in de omgang verschrikkelijk duur als kostbare verwende rashonden en praktisch voor hem zonder aantoonbaar nut.

Nee, mannen waren veel mooier, veel esthetischer om te zien, vond Liebknecht. Sommigen leken op de meer dan levensgrote Griekse sculpturen die hij eens tijdens een studiereis voor een archeologisch museum in Athene had gezien en die tegen de mediterrane avondhemel terwijl de zon onderging boven de oude stad, als praalzieke modellen, scherp afstaken tegen de witgepleisterde muren. Zo moeten atletische Olympische godenzonen eruit hebben gezien.
Maar mannen waren in zijn wereld ook bikkelharde, onbarmhartige concurrenten, pure pragmatici die, wanneer de gelegenheid zich voordeed, figuurlijk over lijken liepen om hun eigen bestaanszekerheid te bevestigen en te beschermen.
Ook met deze mannen had hij weinig sociale contacten, slechts afstandelijk en beroepsmatig, zoals tijdens pauzes en tussenuren in de rokerige lerarenkamer en de eindeloze rapport- en overgangsvergaderingen aan het eind van het schooljaar op het Blaeu College.

Naast het hotel aan de overzijde met de grote reclame voor Warsteiner-bier aan de voorgevel, werpen de eeuwenoude zout- en peperpakhuizen en de gerestaureerde koopmanswoningen aan het centrale plein, waar zomers zware wielen Edammer-kaas worden verhandeld ten gerieve van de met busladingen tegelijk aangevoerde Japanse en Duitse toeristen, hun smalle langwerpige silhouetten in het water van de gracht.
Comfortabele, ruime woningen waarin gemankeerde schilders en andere weinig succesvolle kunstenaars met geldelijke bijstand van de overheid of het Fonds van Nederlandse letteren in hun werkatelier of achter hun laptop tevreden en knus met vriendin en rode kater verkeren.
Het toch altijd redelijk succesvolle toeristenseizoen is inmiddels lang en breed afgelopen in deze saaie provincieplaats, waar de discotheken om een uur ‘s nachts van gemeentewege moeten sluiten en op zaterdagavonden brooddronken voetbalsupporters van de plaatselijke club in de kroegen vernielingen aanrichten na een verliespartij in de competitie.
‘Zeker weer vergeten die rotlampen uit te doen, ze schijnen constant in mijn appartement, draai die schakelaar eens om stelletje bureaucratische bolsjewieken, ik moet werken’, mompelt Liebknecht met lichte irritatie in zijn stem, terwijl hij een blik op de antieke koekoeksklok werpt, die op een prominente plaats in zijn werkkamer hangt. Het loopt tegen twee uur.

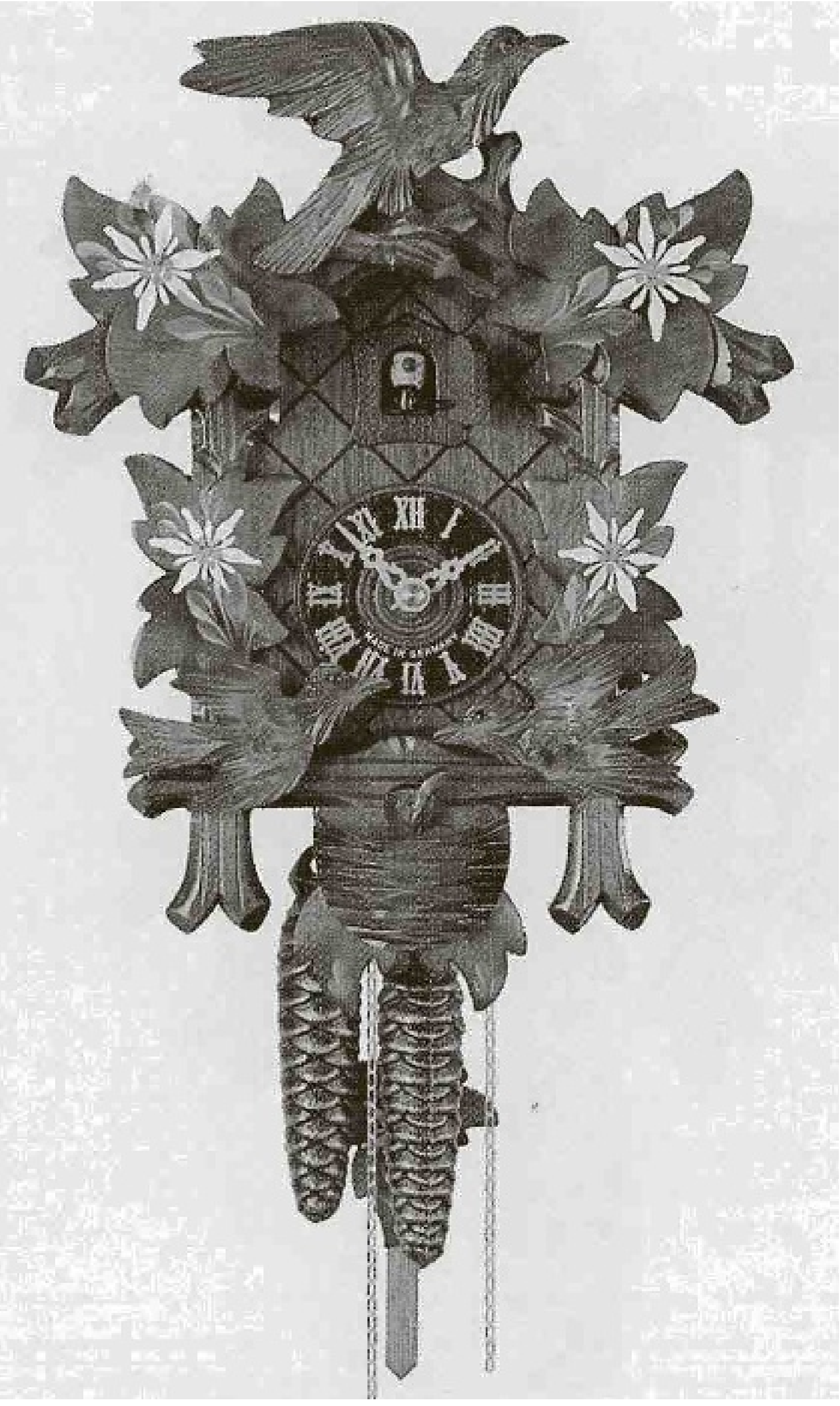

Onwillekeurig kijkt de historicus met een schuin oog op van zijn werktafel, waarop een paar dikke gevlekte archiefmappen en een stapeltje hagelwit papier militair geordend liggen naast een aftandse tikmachine. In een langwerpige blinkende metalen koker een aantal secuur geslepen potloden. In een rieten mand een bos bestofte roze kunstrozen.
Links, op de met zware folianten gevulde eikenhouten boekenkast een foto in een zilveren lijst, de enige foto die hij van zijn vader bezit. Een merkwaardige foto, althans voor de enkeling die alles heeft overleefd en de personages herkent. Een vreemde foto, die veel vertelt.
Liebknecht weet dat iedereen op deze scherpe zwartwit foto al ruim vijfenzestig jaar geleden is gestorven - opgeknoopt, neergeschoten, vermist - de hoofdpersonen in dit drama in ieder geval, maar de meeste figuranten in uniform ook.

Slotakkoord 2

Mijn naam is Ramón Romero de las Rosas en ik denk, ik weet, ik voorvoel, dat mijn dagen zich bevinden in de diepe winter van mijn leven en dat die laatste dagen me als slijmerige regenwormen door mijn vingers glippen. Met wie kan ik nog een interessante partij schaken, van een copieuze maaltijd genieten? Met mijn lieve nonnen toch niet die er geen enkel benul van hebben hoe oud ik ben en ik ook geen officieel geboortebewijs kan tonen? Never mind, ik schat het maar in zoals mijn hele leven een grote inschatting is gebleken. Al mijn vrouwen, mijn vroegere vrienden en kennissen reisden reeds af of verkeren in diaspora. Alleen de jonge Léon, mijn ex-chauffeur, komt nog wel eens langs. Hij reist veel voor de bank, en vertelt vaak vermakelijke historie over de eilanden die mij zo na aan het hart liggen, eilanden die mij in het verleden in een warme omarming namen en aan wie ik indirect mijn opleiding, mijn levenseruditie te danken heb. Smakelijke verhalen van León, daar houd ik wel van.

Wim Liebknecht komt, voordat hij naar Caracas vliegt, de drie dagen van zijn stopover op Curaçao helemaal tot rust. Hij huist in een eenvoudig hotel, de Pelikaan, midden in Otrobanda, de oude volkswijk van Willemstad en drinkt zijn ijskoude Venezolaanse Polar-bier uit de fles bij een kleine Chinese kroeg. Het is een smalle pijpenla op een drukke T-kruising naar de oprit van de grote brug over de Annabaai met ongemakkelijke houten barkrukken, veel storend verkeerslawaai, en met een warme betonnen uitbouw waar onder zinken golfplaten een grote gokkast staat.

Liebknecht constateert dat er een heel gemêleerd publiek in het nauwelijks geventileerde gebouwtje komt; jonge leerlingverpleegsters van het nabij gelegen afkickcentrum voor drugsverslaafden die hun middageten halen, keurig geklede bejaarde heren met blinkend gepoetste schoenen en Panama-hoed op weg naar de begrafenis van een vriend voor een paar whisky’s en rastamannen met ontbloot bovenlijf die met schrille stem ‘nu en meteen’ hun bestelling voor een patat ‘tur kos’ met veel mayonaise, ketchup en zure ui aan de bescheiden chino bevelen.

Maar ‘s middags bevolken vooral stoïcijns kijkende jongens van een jaar of vijftien, zestien de bar. Ze wisselen biljetten van honderd gulden om op de gokmachine te spelen en het maakt hen eigenlijk niet veel uit of ze winnen of verliezen.
De uitbater van het etablissement, een kleine gezette vrouw uit Guangdong met dik ravenzwart kortgeknipt haar en sprekende, vrolijke ogen in een vlezig gezicht, mag Liebknecht onmiddellijk. Ze spreekt met zachte, besliste stem, en het is jammer dat hij haar niet kan verstaan omdat ze alleen Chinees en wat Papiaments spreekt. Maar met enig handen- en voetenwerk kan hij zijn eenvoudige bestelling toch wel plaatsen.

‘Ja, dat worden de nieuwe Nederlanders’, merkt zijn buurman aan de bar, een forse man met een door de zon gebruind gezicht meesmuilend op. ‘Een paar jaar op het eiland en voor veel geld een paspoort regelen door iemand met de juiste politieke connecties en stempels. Die mensen weten niet eens waar Nederland ligt, spreken de taal niet, maar krijgen toch alle rechten die een willekeurig iemand uit Tilburg of Alkmaar ook bezit.’

‘Ik heet Wim en woon in Alkmaar, ze noemen het ook wel de kaasstad’, stelt Liebknecht zich voor. ‘Een saaie provincieplaats, maar daar spreken de Chinezen wel behoorlijk Nederlands, de kinderen gaan naar een Nederlandstalige school en ze maken daar ook betere loempia’s en kroketten dan hier vind ik.’

‘Ik kende eens iemand wier moeder volgens mij uit Alkmaar kwam’, onderbreekt León. ‘Een verpleegster die kort voor de oorlog met veel idealisme naar het eiland kwam en trouwde met een Venezolaan die bij de Shell het vuile werk deed. Mijn toenmalige baas heeft met haar dochter nog een tijd in Venezuela geleefd, totdat, begrijp je, het niet langer meer ging, totdat er iets knapte bij hem, noem het de gevoelige snaar. Een mooie fragiele vrouw met slanke benen, een danseres, muzikaal, maar ze had nergens meer zin in, was compleet opgebrand, uitgeblust.’

‘Je weet wel Wim, vrouwen hebben last van hysterie. Lees Freud er maar op na. Infantiel gedrag, zegt de psychiater, helemaal op zichzelf gericht zijn, het trekken van aandacht, overdreven, een beetje theatraal gedoe. En altijd die lichamelijke klachten zonder werkelijke oorzaak. Buikpijn, braken, tijdelijke blindheid, noem maar op of ze heeft het juist gehad. En wat wil je als je maandenlang alleen nog maar communiceert met een magere schim in je huis door middel van briefjes, een verwarde geest die nota bene speelgoedbeesten verzamelt. Daar moet je maar op kunnen inspelen. Dat frustreert enorm, lijkt me.’

Na deze monoloog drinkt León een laatste teug van zijn Polar, staat op en met een kort ‘tot straks’ verlaat hij de snèk.

De volgende dag, een paar uur voordat hij in de namiddag met een wiebelende taxi, een oude Chevrolet Impala 8-cilinder, naar het kleine vliegveld wordt gebracht voor zijn korte vlucht naar Caracas, is Wim Liebknecht nog even bij de bar om een laatste afzakkertje te halen, zich moed in te drinken eigenlijk, want hij houdt niet van vliegen. De onbekende, die hij de dag daarvoor ontmoette, had hem met zijn openhartigheid nieuwsgierig gemaakt, maar hij ziet hem niet meer.

(Wordt vervolgd)

Hans Vaders (1949) is schrijver, dichter, journalist, columnist en eindredacteur van de Ñapa. Hij publiceerde eerder onder meer bij uitgeverij In de Knipscheer in Haarlem de roman ‘Tropische winters’, het verschillende malen bekroonde ‘Otrobanda, berichten van de andere kant’ en gedichten in De Tweede Ronde en Kristòf. Dit jaar staat tevens de gedichtenbundel ‘Kate Moss in Mahaai’ samen met beeldend kunstenaar Herman van Bergen ingepland om voor het magere voetlicht te treden.

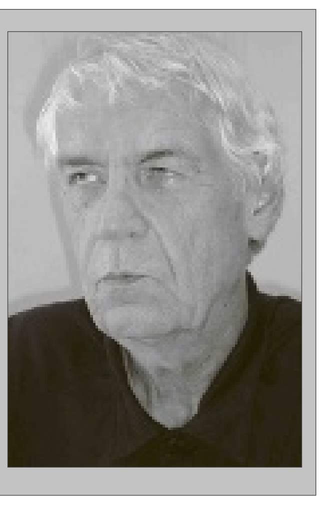

Leesvoer

‘De Koning’

Aan het einde van de negentiende eeuw bestijgt een nieuwe sjah de Perzische troon. Hij volgt zijn vader op, maar hij mist de daadkracht en de ambitie om zijn stempel op het bestuur te drukken. De koning heeft meer oog voor zijn harem, de kersentuin, de jacht en zijn rijkdommen dan voor de situatie waarin het volk en het land verkeren. Het leiderschap in het economische machtsspel waarin Perzië met Engeland, Frankrijk en Rusland is verwikkeld, laat hij over aan zijn raadgever, de vizier. De handige politicus ziet in de samenwerking met de westerse landen grote mogelijkheden om hervormingen door te voeren die voorspoed zullen brengen. Maar tegen welke prijs? In een prachtig historisch en tegelijkertijd actueel verhaal vol betoverende personages verweeft Kader Abdolah de harde strijd om bodemschatten, land en macht met de magische sfeer van het aloude Perzië.

In De Koning neemt Abdolah de lezer mee naar het sprookjesachtige Perzië eind 19e eeuw. De sjah die aan alle kanten te maken krijgt met westerse invloeden en moderniseringen probeert met hand en tand zijn soevereiniteit te waarborgen. Dit centrale thema, dat ook tegenwoordig in het Midden-Oosten erg actueel is, heeft Kader Abdolah prachtig tegen het decor van het oude Teheran geschilderd.

Kader Abdolah (Iran, 1954) debuteerde in 1993 met de verhalenbundel De adelaars. Na De meisjes en de partizanen (1995) verscheen zijn eerste roman De reis van de lege flessen (1997), gevolgd door Spijkerschrift (2000), Portretten en een oude droom (2003), Het huis van de moskee (2005) en het tweeluik De boodschapper en De Koran (2008). Zijn boeken zijn in meer dan twintig landen vertaald. In opdracht van het CPNB schreef Kader Abdolah het Boekenweekgeschenk 2011, getiteld De kraai.

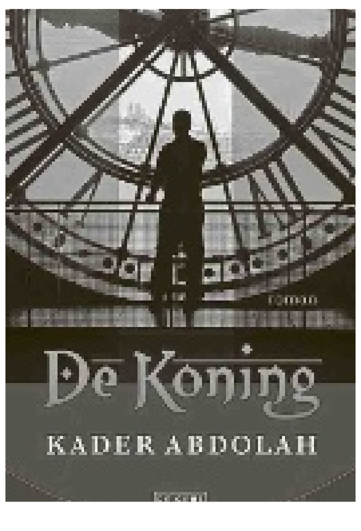

Titel: De Koning
Auteur: Kader Abdolah
Uitgeverij: De Geus
ISBN13: 9789044515428

Ars Poëtica

Klein Curaçao

Lucille Haseth

Het is een leeg strand, het karkas
van een kei, een stomme getuige
van vroeger. Het wil verhalen
van piraten, flamingo’s, pelikanen,
Vissengeheimen, mensenmysteries.
Niemand hoort zijn triest geneurie.

Op het dorstig eiland, landinwaarts
waar niets dan rotsen zijn, belaagd
door water, zand en wind en zout,
zwoegen eigenwijze geiten
door hun korte geitenlevens.
Ergens een vuurtoren, verweesd,
die jachtigheid tot kalmte maant.

Een flintertje is het, een plakje
afgevlakt steen dat van zijn moeder-
eiland wegdwaalde en wacht
op zorg, op beschermende handen.
Het is ongerepte schepping.
Het is een gril van de natuur,
erfgoed van Curaçao.

(Kòrsou su ñapa, vertaling Lucille Berry-Haseth, Aart G. Broek en Esther Jansma)

CARIB publishing

Het tweede bed
De auteurs onderzoeken de algemene beeldvorming van de sociale werkelijkheid van de Curaçaose man; heeft hij inderdaad regelmatig naast zijn vrouw of vriendin een tweede of derde vrouw, of is dit een mythe?

Passende zorg voor ouderen met psychische problemen
Beschrijft op een simpele en overzichtelijke wijze welke psychische problemen ouderen kunnen hebben, welke hulp ze nodig hebben en hoe ouderen en hulpverleners samen tot de best passende hulpverlening kunnen komen.

Ze vinden me druk
Een therapeutisch verhaal voor kinderen. Het is bedoeld voor kinderen die last hebben van hyperactief gedrag en kinderen met ADHD. Het kan ook als voorlichtingsboek gebruikt worden om kinderen duidelijk te maken wat hyperactief en ADHD voor hun leeftijdgenoten betekent.

Verkrijgbaar bij de boekhandel
of via email: Office@Caribpublishing.com

Regio

‘Vissers vechten om te overleven’

Duizenden kleine vissers in Centraal-Amerika moeten vechten om te overleven. Vrijhandelsakkoorden, multinationals, grote toeristische projecten en vervuiling maken hen het steeds moeilijker om voldoende inkomsten te verwerven.

“We verdwijnen langzaam”, zegt Oscar Marroquín, voorzitter van de Confederación de Pescadores Artesanales de Centroamérica (Confederatie van Kleine Vissers van Centraal-Amerika).

De vissersbond, opgericht in 1997, vertegenwoordigt meer dan 95.000 kleine vissers uit Belize, Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua en Panama en werkt aan de ontwikkeling van de sector.

Dat is een zware taak. De belangrijkste hindernissen voor de kleine vissers zijn de vrijhandelsovereenkomsten die grote bedrijven bevoordelen, zegt Marroquín, een visser uit Guatemala.

Er bestaan verschillende preferentiële handelsakkoorden in de regio, zoals Cafta, het akkoord tussen de Verenigde Staten, de Dominicaanse Republiek en Centraal-Amerika uit 2006. Dit akkoord geeft vrije toegang tot de Amerikaanse markt voor producten zoals tonijn en sardines.

El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua en Panama hebben een vrijhandelsakkoord met Taiwan. Dat akkoord biedt hen tariefvoordelen bij de export van vissen en schaaldieren.

Onderhandelingen over een overeenkomst tussen Centraal-Amerika en de Europese Unie zitten in de laatste fase.

Panama

De commerciële visserijbedrijven, niet de kleine vissers, profiteren echter van de vrijhandelsakkoorden. In Panama, de grootste visproducent in de regio, neemt de industriële visserij 77,3 procent van de productie voor zijn rekening. Kleine vissers zijn goed voor 16,1 procent en aquacultuur voor 6,6 procent, blijkt uit cijfers van de Autoridad de Recursos Acuáticos in Panama.

Centraal-Amerika produceert jaarlijks 550.000 ton zeevruchten met een gezamenlijke waarde van 1,3 miljard euro. Zestig procent daarvan is bestemd voor export en die gaat voornamelijk naar Europa en de Verenigde Staten.

Hoewel de export kansen biedt, is de situatie voor de kleine vissers moeilijk. “We kunnen onmogelijk concurreren met grote bedrijven zoals het Spaanse Calvo in El Salvador, Rianxeira in Guatemala en Pescanova in Nicaragua”, zegt Marroquín. “We moeten organisatorisch sterker worden, nieuwe technologie voor efficiëntere productie introduceren en de marketing verbeteren.”

El Salvador

De bond schat dat 25 procent van haar leden vist voor eigen gebruik. Vijfenzeventig procent verkoopt de gevangen vis in de regio.

De kleine vissers ondervinden ook hinder van de toeristenresorts die als paddenstoelen uit de grond schieten en van de agrobusiness, die schadelijke kunstmest en pesticiden in zee lekt, zegt Marroquín.

Saúl Baños van de Stichting voor de Studie en Toepassing van de Wet (Fespad) zegt dat een Salvadoraanse mensenrechtenorganisatie in januari een rapport heeft uitgebracht over de problemen van de kleine vissers en de milieuschade die restaurants en hotels aanrichten aan de Costa del Sol, 78 kilometer ten zuidoosten van San Salvador.

Het rapport beschrijft vervuiling door chemicaliën, motorolie en rioolvuil van schepen in toeristengebieden. De vervuiling heeft een negatieve invloed op het zeeleven. Het rapport meldt ook dat grote vissersschepen in de regio hun vis op zee overladen in speedboten, om zo de belasting te ontduiken.

Aan de Salvadoraanse kust werken ongeveer 30.000 kleine vissers. Hun werk genereert meer dan 100.000 banen, volgens het Centrum voor Visserij- en Aquacultuurontwikkeling (Cendepesca).

Hun laatste strijd richt zich op het bewerken van het Salvadoraanse Congres om een hervorming van de visserijwetgeving te steunen. Die hervorming zou ervoor moeten zorgen dat er een zone van 5 mijl langs de kust wordt ingesteld waar industriële vissers niet mogen komen. Tot nu loopt het Congres echter nog niet warm.

Beugvisserij

In Panama gingen kleine vissers in december vorig jaar de straat op om te protesteren tegen een verbod op beugvisserij, een techniek waarbij lange lijnen worden gebruikt. Amílcar Rodríguez van de vissersbond Puerto Remedios in de West-Panamese provincie Chiriquí, zegt dat de maatregel honderden vissers heeft ‘overvallen’. Zij zijn nu in gesprek met de overheid om het conflict op te lossen.

In Puerto Pedregal, een havenstad in Chiriquí waar het grootste deel van de bevolking leeft van visserij, heeft het verbod ertoe geleid dat veel vissers zonder werk zitten. Ook in andere plaatsen gebeurde dat.

Spotlight op dieren

Oorzaken van diarree (2)

Vorige week heeft u kunnen lezen dat campylobacter en salmonella belangrijke veroorzakers zijn van diarree bij jonge dieren. In geval van een rauwvleesdieet kan salmonella ook voorkomen bij volwassen dieren.

Tekst: Margot Hack

In een onderzoek is aangetoond dat 80 procent van de rauwe voedselmonsters salmonella bevatte en 30 procent van de volwassen honden scheidde salomella uit in hun ontlasting. Volwassen honden zijn vaak asymptomatische dragers (ze hebben dus zelf geen verschijnselen) maar elke besmette hond of persoon zal gedurende zes weken de bacterie uitscheiden, en gedurende die tijd vormen ze een besmettingsbron voor anderen. Salmonella's zijn moeilijk te verwijderen uit de omgeving en kunnen gemakkelijk drie maanden overleven.

Er worden twee syndromen geassocieerd met salmonella: diarree en sepsis. De salmonellabacterie, eenmaal opgegeten, hecht zich vast aan de darm en gaat toxinen vormen. Deze toxines (giftige stoffen) produceren een diarree die ernstig kan zijn en bij jongere dieren zelfs levensbedreigend. Alsof dit niet erg genoeg is, produceren sommige salmonella's een nog serieuzer ‘deel 2’. Deze bacteriën zijn in staat om de rest van het lichaam binnen te trekken via de beschadigde darm. Bij jonge dieren is dit syndroom hetzelfde als bij de ziekte parvo, en zal op dezelfde manier behandeld moeten worden.

E.Coli

Escherichia coli is waarschijnlijk de meest voorkomende bacterie ter wereld. Hij leeft in onze ingewanden en bedekt de wereld waar we in leven. Helaas zijn er stammen van de E.Coli die niet zo vriendelijk zijn en in staat zijn om toxinen te produceren en daardoor diarree te veroorzaken. Er zijn drie onvriendelijke stammen van de E.Coli en dat zijn de Enterotoxic E.coli, enterohemorrhagic E.Coli en de enteropathogenic E.Coli.

Enterotoxigenic E. Coli is de meest voorkomende oorzaak van diarree bij jonge dieren, baby's en bij reizigersdiarree. Deze bacterie produceert een toxine in het bovenste deel van de dunne darm. Dit toxine zorgt ervoor, net als de toxines van cholera, dat de darmcellen in grote hoeveelheden lichaamsvloeistoffen gaan uitscheiden. Dit zorgt voor een spectaculaire waterige diarree, die snel in uitdroging resulteert. Dit kan binnen korte tijd fataal worden voor jonge dieren. Boerderijdieren zoals kalveren en biggetjes verliezen vaak het leven door deze besmetting.

Enteropathogenic E.Coli geeft ook diarree bij mensen en dieren. Maar in tegenstelling tot de bovengenoemde diarree, geeft deze geen uitscheiding van vloeistoffen, maar vernietigt gewoon de darmcel waar hij zich aan vasthaakt. Diarree is nog steeds het resultaat, maar nu met meer schade aan de slijmvlieslaag van de darm.

Enterohemorrhagic E.Coli is gelijk aan de enteropathogenic E.Coli maar geeft meer ontsteking. Dit type is niet specifiek een probleem voor jonge dieren, maar ze kunnen wel asymptomatische dragers zijn.

Een behandeling met antibiotica kan nodig zijn wanneer het hele lichaam geïnfecteerd dreigt te worden omdat de bacterie via de bloedbaan het hele lichaam bereikt, maar meestal is de zorg met infusen en aangepaste voeding belangrijker. Zeker bij jonge dieren moet het eigen immuunsysteem nog helemaal op gang komen en dit proces kan verstoord worden door het gebruik van antibiotica.

DIEREN BESCHERMING curaçao

Gaat u op vakantie ? Zorg dat uw huisdier goed verzorgd achterblijft

“Bij een gebroken poot is het maken van een röntgenfoto altijd noodzakelijk anders kan de behandeling nooit goed gedaan worden!”

Dierenartsenpraktijken Vredenberg, Ronde Klip, Tera Kora en Comenencia Tel: 737-2185-737-3202

Margot Hack is dierenarts te Ronde Klip

Puzzels

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL:
1. Uitroep van herkenning; 4. erkennen; 10. lage temperatuur; 13. vreemde taal; 15. binnengoed van een sigaar; 16. woestijn in Azië; 17. drijfnat; 19. olie (Eng.); 20. rechtsgeding; 21. rivier in Frankrijk; 23. concertgebouw; 25. lidwoord; 27. berg op Mindanao; 29. roem; 30. Frans lidwoord; 31. plaats in Rusland; 33. tafelfles; 34. doorweekt; 36. voegwoord; 37. rivier in Siberië; 38. voorzetsel; 39. getijde; 40. verbond; 42. vleesgelei; 43. plaats in Egypte; 45. spil; 46. ondergang; 48. boom; 50. zijde van een schip; 51. vragend vnw.; 53. nauw straatje; 55. uitroep van vreugde; 57. republiek (afk.); 59. boomloze grassteppe; 61. ooit; 62. vreemde munt; 64. voerbak; 65. muurholte; 66. deel van een auto; 67. sprookjesfiguur.

VERTICAAL:
1. Vechtsport; 2. onderwereld; 3. god van de oorlog; 5. tandeloos zoogdier; 6. wildebeest; 7. bijbelse figuur; 8. fiets; 9. landbouwwerktuig; 10. dapper; 11. Japanse gordel; 12. uitgroeisel; 14. metaal; 16. glans; 18. zeepwater; 20. door; 22. deel van een kapgebint; 24. tekort; 26. eens; 28. gekroesd weefsel; 30. adreskaartje; 32. griezelig; 35. mannelijk dier; 40. schateren; 41. beeldzijde van een muntstuk; 43. soort tarwe; 44. deel van een schouwburg; 47. op de wijze van; 49. edel; 51. verlangen; 52. meer in Canada; 53. naaldboom; 54. bos samengebonden graanhalmen; 56. uitroep van schrik; 58. loot; 60. Noach; 62. muzieknoot; 63. muzieknoot.

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

L. de Cuba
De la Sallestraat 67
Aruba

S. Nisbeth-Larmonie
Kaya Papachi Sutherland 5
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2, tijdens kantooruren. Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744. De prijzen vervallen na drie maanden.

ANAGRAM

Op elke verticale regel dient een woord van vier een van vijf en een van zes letters te worden ingevuld. Het woord van vijf letters bestaat uit de letters van het voorgaande woord plus 1, het woord van zes letters bestaat uit de vijf letters van het voorgaande woord plus 1. Als de hele puzzel juist is ingevuld, vormen de letters op de vet omlijnde regel een woord.

1. Part - rangtelwoord - militair eerbetoon;
2. Europeaan - deel van het lichaam - ignobel;
3. ovenkrabber - zitmeubel - toilet;
4. wreedaard - rivier in Frankrijk - behoefte aan eten;
5. kier - deel van een trap - kolenwagen;
6. draaikolk - soort appel - toegang;
7. loven - godin van de vrede - hereniging;
8. broedplaats - graveren - ook;
9. jeugdig - soort jute - knaap;
10. schuine strook - soort stof - hier of daar.

CRYPTO-OVERLAPPER

Op elke regel twee woorden invullen. Twee of meer eindletters van het eerste woord zijn meteen de beginletters van het tweede woord.

HORIZONTAAL:
5. Hele onderneming op de planken (6); Doordrenkt met een soort jachtsaus? (7)
6. Ruimte gevuld met honing of slijm (7); Breekbaar op weg (4);
7. Stoeien met muziek (6); Leegmaken om beter te kunnen zien (6);
8. Het idee om agressief te worden (5); Reeds een holte voor een knikker (6).

VERTICAAL:
1. Direct is het niet afwijkend (5); Merkbaar leesteken (6);
2. Gespeelde weddenschap (4); Ondergronds stinkdier (8);
3. Moet je houden om niet te vertrouwelijk te worden (7); Die heeft een positie binnen de filmwereld (5,2);
4. Zitplaats op een (stalen) ros (5); In stukken komt moeder het rijtuigje in (7).

WOORDZOEKER

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

N	E	G	I	T	S	O	K	E	B	S	E	L
P	L	K	I	U	F	S	I	V	I	J	E	D
H	O	O	E	D	R	E	D	S	K	F	G	N
C	D	N	K	O	N	O	O	E	F	N	R	A
S	K	O	T	A	L	D	L	A	I	O	N	A
I	A	N	O	I	L	P	G	T	T	P	E	M
T	P	E	M	R	F	I	T	A	A	L	T	R
S	K	T	A	B	B	I	S	H	E	E	H	E
I	E	IJ	A	S	Z	N	C	A	M	D	C	B
N	O	L	K	R	E	S	E	A	T	IJ	U	M
I	R	S	O	D	N	N	N	N	A	I	D	E
L	B	O	N	A	I	F	E	E	IJ	L	E	C
A	H	O	M	R	A	F	I	F	G	Z	T	E
T	C	K	T	K	T	S	O	R	D	E	O	D
S	A	I	E	G	I	R	E	D	E	N	L	R
V	V	B	N	E	L	E	M	E	I	R	F	P

Bekaf
Bekostigen
Broekpak
Condensator
Decembermaand
Derde
Dosis
Drost
Duchten

Fifa
Friemelen
Gaffel
Hoorzitting
Kaam
Lokalisatie
Nederig
Olim
Plegen

Plekje
Pontificaal
Rozijnenbrood
Slijten
Stalinistisch
Vakmanschap
Visfuik
Vitrine
IJdel

PUZZELSLANG

Begin bij vakje 1. Bij elk volgend cijfer begint een nieuw woord. De laatste letter van een woord is telkens de eerste letter van het volgende woord. Bij goede invulling, is in de licht gekleurde vakjes een woord te lezen.

1. Speelgoed; 2. rivier in Oostenrijk; 3. inwoner; 4. sieraad; 5. op een gunstig tijdstip.

© Puzzelland/110402

SUDOKU

		5	8			6		
6				2				1
	2		6			4	7	
	8		5			9	3	
		1			3			
4			7		8			
				3	7	1		
7					6		9	2
5	4	9		8				7

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

Oplossing vorige week

1	3	5	9	2	7	4	8	6
9	2	4	8	5	6	3	1	7
7	6	8	1	3	4	2	9	5
8	1	7	2	6	5	9	3	4
3	4	6	7	9	1	8	5	2
2	5	9	4	8	3	7	6	1
5	8	2	6	7	9	1	4	3
6	9	1	3	4	2	5	7	8
4	7	3	5	1	8	6	2	9

OPLOSSINGEN VAN VORIGE WEEK

Prijspuzzel: HORIZONTAAL: 1. Deerlijk; 6. galnoot; 12. buis; 14. lief; 15. on; 17. en; 18. wie; 20. le; 21. pa; 22. dol; 24. zwengel; 25. mom; 26. ene; 28. ido; 29. eta; 31. pneu; 35. hoos; 37. reparatie; 38. buks; 40. sneb; 43. eet; 45. ate; 47. bei; 48. goa; 50. sirocco; 51. kus; 53. ah; 54. ga; 55. keu; 56. es; 58. ik; 59. gaar; 61. aria; 63. noodrem; 64. biscuit. VERTICAAL: 1. Doodop; 2. eb; 3. rue; 4. linze; 5. ijs; 7. al; 8. lille; 9. nee; 10. of; 11. thames; 13. kinderstoel; 16. no; 18. wei; 19. ego; 21. po; 23. lee; 25. mao; 27. nurse; 30. these; 32. nou; 33. opa; 34. ato; 36. ode; 38. begaan; 39. kea; 41. nik; 42. boskat; 44. tsaar; 45. ark; 46. ecu; 47. boers; 49. oh; 52. ui; 54. gad; 57. sic; 59. go; 60. re; 61. ai; 62. au. Crypto-overlapper: Horizontaal: 5. Testokoud; 6. kluchtweg; 7. stoterato; 8. onbruiker. Verticaal: 1. Verlatent; 2. stichterp; 3. eksterrit; 4. duveltjet. Anagram: item-motie-Comite; hals-sahel-Helaas; fair-fakir-Afrika; raam-damar-Madera; beet-debet-Bedekt; stee-eerst-Restje; stip-strip-Esprit; amen-manet-Tandem; kern-krent-Tanker; leer-deler-Elders. Gevraagd woord: CHAMBRETTE Woordzoeker: BAJONET Puzzelslang: 1. Vlieger; 2. rook; 3. kakelen; 4. neen; 5. naleven. Het sleutelwoord was VERKENNEN.

'Cichorei'

Tekst: Hans Vaders Foto's: Archief

Wanneer ik in België verkeer, en dat gebeurt overigens niet zo heel erg vaak meer, denk ik nooit aan die typerende toeristische trekpleisters en commerciële valkuilen zoals bijvoorbeeld Gent, Brugge en Brussel. Nee, de Borinage, een regio in de provincie Hainaut in Wallonië, in zwarte tinten tegen de Franse grens aangedrukt waar immense hopen sintels de glooiing van het landschap mede bepalen, is immers veel interessanter.

Het was in de Borinage, zo rond 1880, dat Vincent van Gogh die er onder de mijnwerkers werkte als missionaris, tot het inzicht kwam dat evangelisten en kunstenaars die hun eigen spoor proberen te trekken van alle kanten worden tegengewerkt door 'de vertegenwoordigers van de oude academische school die gekleed gaan in een stalen harnas, in een kuras van vooroordeel, conventies en dogma's'. Een regelrechte veeg uit de pan naar kerk en kunstacademie als gevestigde instituten.

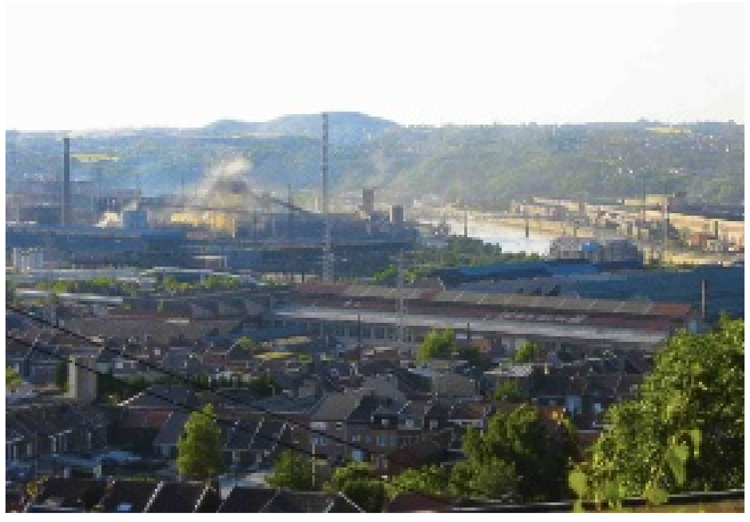

Van Gogh zegde zijn nette gehuurde kamer op en ging in een schamele hut wonen, hij gaf al zijn kleren en geld weg, zijn bed zelfs en daalde met regelmaat af in de donkere spelonken van de kolenmijnen om de misère van de uitgebuite kompels met eigen ogen te zien. Dit alles resulteerde een paar jaar later in het olieverfdoek 'De aardappeleters', daar niet geïnspireerd door maar wel geïnspireerd door het droevige leven van 'les misérables' in de Borinage.

Dat vijftig jaar later de situatie in de regio nog steeds niet was verbeterd getuigt de nog altijd als aanklacht tegen mensonwaardige toestanden actuele documentaire 'Misère au Borinage' van Henri Storck en Joris Ivens uit 1933, geschoten een jaar na de grote mijnstaking waar tegen de stakers door de autoriteiten zonder enig erbarmen met harde hand was opgetreden. De film toont magere, inbleke kinderen samengepakt in rommelige vieze krotten, een processie waarin lijdzaam een portret van Karl Marx wordt meegedragen, het sprokkelen van stukjes steenkool van inferieure kwaliteit op de steile slakkenheuvels, bedelaars en leegstaande huizen. Thuislozen slapen zonder enig voedsel op straat, terwijl grote sommen geld naar de bouw van een pompeuze kerk gaan. Van Gogh had in zijn tijd de situatie bepaald niet verkeerd geïnterpreteerd.

Tegenwoordig valt het met de knagende honger en de woon- en werkomstandigheden in de Borinage beduidend mee, ofschoon de streek na de definitieve sluiting van de kolenmijnen in 1960 nog steeds een treurig hoog werkloosheidspercentage scoort, dit België onwaardig.

In het eeuwenoude Mons, de hoofdstad van de Borinage, is het op een terras overigens goed toeven in de voorjaarszon. De zeer gevarieerde keuken biedt als het ware een symbiose, een soort trefpunt tussen de eetcultuur van het noorden en die van de Franse buren in het zuiden. Franse finesse in combinatie met een overvloed aan verse ingrediënten en producten of het hier nu gaat om mosselen, wafels, andijvie, chocolade, artistiek gebrouwen bier afkomstig van een kleine familiebrouwerij of de fameuze frieten in dampend paardenvet geprepareerd bij het frietkot op de hoek van de straat en met een forse klodder mayonnaise geserveerd in de traditionele puntzak.

En dan hebben we het meteen over de cichorei, waarvan je overigens ook een surrogaat voor koffie kunt maken, het 'witte goud', de witlof of Brusselse lof dat een ereplaats verdient in de Belgische cuisine en ook op een unieke manier gecultiveerd dient te worden. Het toeval speelde een grote rol. Toen boer Jan Lammers in 1830 terugkeerde uit de oorlog naar zijn boerderij in Klarenbeek ontdekte hij tot zijn verrassing dat de in zijn donkere schuur opgeslagen cichorei was ontsproten en dikke witte konische knoppen had ontwikkeld. Het duurde daarna nog zo'n dertig jaar voordat deze witlof een succesvol product werd. In 1872 werd het in Parijs geïntroduceerd en daar bleek de delicatesse een onmiddellijk succes en bereidbaar op wel vijftig verschillende manieren.

May en ik twijfelen. De menukaart in het restaurant aan de Grand Place van Mons toont Wallonië van haar beste kant. Solidair zijn met de geplaagde Walen is het motto, dus dit maal maar geen Vlaamse stoofkarbonaden, in wezen beef bourguignon, maar dan met bier bereid in plaats van met rode wijn. Ook maar geen mosselen, Gentse waterzooi op basis van kip, groenten en eieren of paling in 't groen, dus met een volle saus van gemengde kruiden.

Na lang wikken en wegen wordt het een salade Liégeoise met groene bonen, stukjes bacon, gesnipperde ui en wijnazijn. Deze salade doet het uitstekend met - hoe kan het ook anders - chicons au gratin oftewel gegratineerde witlof in béchamelsaus met kaas. Welke kaas? Ik heb het niet gevraagd, en België telt wel 165 soorten. Voor een kaasliefhebber om beduusd van te worden.
Het is tegenwoordig dus niet zo slecht gesteld met de Borinage, dat mag duidelijk zijn.

KOOK MEE MET MAY

Gebakken witlof

2 pond witlof, schoongemaakt, verkleurde bladeren verwijderen en het stronkje wegsnijden.
125 gram ongezouten roomboter
1/2 citroen
50 gram Italiaanse peterselie, blaadjes grof gehakt
zout en vers gemalen zwarte peper
zo nodig wat suiker

25 gram van de boter in een steelpan smelten, de witlof over de bodem verdelen en de citroen er over uitknijpen. Met zout en vers gemalen peper bestrooien. 1 Klein kopje water toevoegen.
Pan goed afdekken en op een laag pitje 30 minuten laten pruttelen.
Op een dik stuk keukenpapier laten uitlekken en dan met papier drogen.
De rest van de boter in een grote koekenpan verhitten. Als de boter lichtbruin is de witlof toevoegen, nog wat zout en peper toevoegen en als de witlof aan de bittere kant is een klein beetje suiker erover strooien.
Op een tamelijk heet vuur de witlof aan alle kanten kleur geven.

Met de peterselie bestrooien en meteen opdienen.

Eet smakelijk,
May

WIJNADVIES

Verzorgd door de wijnspecialisten van Licores Maduro

Louis Latour Bourgogne Chardonnay

Druifsoort:	**Chardonnay**
Streek:	**Bourgogne, Frankrijk**
Kleur:	**Licht goudgeel**
Geur:	**Appels, peer en citrus**
Smaak:	**Fris en romig met de smaak van peer en vleugjes ananas en citrus**

Afhankelijk van de bereiding kiezen wij vaak bij witlof Chardonnay of Viognier. Het gaat allemaal om de ingrediënten. Is het in combinatie met kreeft of gerookte kip, dan moet de Chardonnay wat voller en op hout gerijpt zijn.
In dit geval is de witlof in boter gebakken en afgemaakt met peterselie. De Louis Latour Bourgogne Chardonnay zal er uitstekend bij passen. Louis Latour is een van de beroemdste producenten van de Bourgogne, waar de beste Chardonnays ter wereld vandaan komen.
De Bourgogne Chardonnay is een prachtige Chardonnay met een licht romig karakter. Hij is fris met een sappige smaak van appels, peer en een hint amandel. Hij zal perfect combineren met de witlof van May.

Santé!

Deze wijn is verkrijgbaar bij The Store, Licores Maduro

EENHEID DIENEN HERSTEL AA
Voor AA of NA meetings of hulp
Tel: 691-1929
drankdrugs@yahoo.com

Proffid Caribbean NV: *Hotel, Restaurant & Retail Automation, Inventory, Credit Card Interface*
www.proffid.com - info@proffid.com - Aruba: +297-5881570 - Bonaire/Curacao: +5999-7378332

ÑAPA Business

2 april 2011

Antilliaanse Verffabriek:

‘Spannend en interessant werk’

De AVF, de Antilliaanse Verffabriek, bestaat dit jaar vijftig jaar. De Verffabriek heeft sinds kort een uitbreiding bij Sta Rosa en probeert, naar eigen zeggen, zichzelf steeds te vernieuwen en te verbeteren om de klanten tevreden te stellen. Tijd om er eens een kijkje te gaan nemen.

Tekst: Ineke de Haan Foto’s: Ken Wong

Jorge Ferreira.

Op Groot Davelaar is er een grote winkel met hoge schappen waar verschillende soorten en maten emmertjes op staan. De kantoren zitten ernaast en daarnaast is de fabriek zelf. De fotograaf en ik krijgen van directeur Jorge Ferreira en marketing manager Arelis Martis een rondleiding door de fabriek, langs de joekels van mengbakken en hoge stapels emmers die nog moeten worden gevuld met de verschillende kleuren verf. Jorge Ferreira vertelt: “We maken hier 900 verschillende items en onze verf is er in meer dan 7000 kleuren. Met items bedoel ik allerlei soorten verf voor diverse soorten materiaal. We leveren bijvoorbeeld de verf die wordt gebruikt voor de Julianabrug, we leveren de verf voor de strepen op de wegen, de verf die wordt gesmeerd op de pijpen van de Isla-raffinaderij, er is verf voor hout en verf voor muren van huizen.”

Grote pallets met stapels emmers worden van de ene kant van de fabriek naar de andere kant geloodst. De scherpe geur van verf dringt zich op waardoor er een aangename zweverigheid komt opzetten in je hoofd. Reusachtige tonnen worden gebruikt om de juiste ingrediënten te mengen of om de gewenste kleur samen te stellen.
Dan lopen we door naar het laboratorium waar de verf wordt getest. De laborante smeert zo nu en dan de verf die ze moet testen over een gekleurde ondergrond om te kijken of de nieuwe verf ‘sterk’ genoeg is om de ondergrond onzichtbaar te maken. Verder worden er natuurlijk andere proefjes gedaan om te kijken of de verf net zo is als ze hem willen hebben.

“We hebben vele soorten verf. De ene is te gebruiken voor hout, de andere voor een muur van een huis en de verf die we leveren voor de pijpen van de Isla moet tegen extreme hitte kunnen. Dan heb je voor bijvoorbeeld de verf van de muur van een huis ook weer diverse soorten, omdat zo’n huis bijvoorbeeld dicht bij de zee staat, die moet dus kunnen tegen zout en zon. De verf die binnen wordt gebruikt, heeft dit niet nodig. Voor bijvoorbeeld hout heb je ook weer allerlei soorten. Als je een tafel hebt moet je verf gebruiken die zo min mogelijk krast”, legt Jorge Ferreira uit.

We lopen door naar de grote winkel die zich naast de fabriek bevindt. Vriendelijke medewerkers helpen de klanten. “Dit is de winkel waar een heleboel emmers verf over de toonbank gaan. Toen de storm Thomas begin november vorig jaar langs het eiland raasde stond het water bijna een meter hoog in deze winkel. Wij zitten hier vlakbij het binnenwater, dus toen dat begon te stijgen hadden wij een probleem. Gelukkig hebben we veel emmers kunnen redden, maar de rest moest weggegooid worden”, vertelt Arelis Martis. “In onze nieuwe winkel op Sta Rosa hebben we hetzelfde assortiment, zodat mensen die daar in de buurt wonen, gemakkelijker verf kunnen halen. Ook zijn de openingstijden daar anders. Op Groot Davelaar zijn we op zaterdag dicht, maar daar is de winkel dan gewoon open. We geven mensen wat meer mogelijkheden om te gaan verven.”

Vervolgens lopen we naar de kantoren waar directeur Jorge Ferreira vertelt dat de geschiedenis van de Verffabriek hem niet zo duidelijk is. Hij weet wel dat Pieter Groen, een Nederlander, de fabriek vijftig jaar geleden vanuit het niets uit de grond heeft gestampt. “Het was hier een grote, kale vlakte, maar Groen heeft er iets moois van weten te maken zoals je ziet. De fabriek was vijftig jaar geleden gevestigd op de plaats waar nu de huidige kantoren zijn gebouwd. De winkel en de huidige fabriek zijn er na een paar jaar bijgebouwd. Bij het leggen van de eerste steen was zelfs prins Bernhard aanwezig.”

“Ik ben niet de eigenaar van de Verffabriek. De eigenaar is een Latijns-Amerikaanse groep ‘Inversiones Mundial’ die 33 verschillende bedrijven heeft in acht landen, onder meer in Colombia, Venezuela, Peru, Ecuador, Panama, Aruba, Brazilië, in Curaçao natuurlijk en nog in een aantal andere landen. Deze 33 bedrijven hebben samen ongeveer 2500 werknemers in dienst die met z’n allen zorgen voor een jaaromzet van ongeveer 2 miljard dollar. Pieter Groen verkocht zijn bedrijf in het verleden voor vijfentwintig procent aan ‘Inversiones Mundial’, voor vijfentwintig procent aan een bedrijf in Venezuela en voor vijftig procent aan een ander bedrijf. In 2004 heeft Inversiones Mundial de andere 75 procent opgekocht. In 2010 ben ik hier gekomen als directeur. Ik vind het heerlijk op het eiland. En ik ben blij dat mijn vrouw en kinderen het hier ook fijn vinden. Ik denk trouwens ook dat het goed is voor mijn kinderen omdat ze nu op een viertalige school zitten. Ze leren Spaans, Papiaments, Nederlands en Engels. Dat kan alleen maar in hun voordeel werken. Het is verder heerlijk om op een vrije dag met ze naar een van Curaçaos prachtige stranden te gaan waar ze zich uit kunnen leven. Het liefst zou ik hier willen blijven, maar je weet het maar nooit met zo’n grote organisatie. Het kan zo maar zijn dat de leiding mij volgend jaar, of over twee jaar naar een ander land stuurt.”
Jorge Ferreira was, voor hij directeur werd van de AVF, geen onbekende van Inversiones Mundial. Hij was regional manager bij een verffabriek in Colombia, die ook in handen was van de Latijns-Amerikaanse multinational.

De kracht van de Antilliaanse Verffabriek steunt volgens de directeur op een aantal pijlers. “De ongeveer zestig werknemers die hier werken, werken hard, hebben veel ervaring en vinden het leuk wat ze doen. Ze houden van het bedrijf en ze geven om het bedrijf. Dat veel werknemers het naar hun zin hebben, is wel duidelijk te zien aan het feit dat sommigen al meer dan veertig jaar aan het bedrijf verbonden zijn. De kwaliteit van de verf is uitstekend. De prijs die je betaalt voor een pot verf is niet hoger dan bij andere zaken, maar de kwaliteit is vaak wel beter. We blijven vernieuwen. We blijven nieuwe formules bedenken om de verf nog mooier, nog beter en nog goedkoper te maken. We hebben veel ervaring omdat we samenwerken met andere landen. Niet dat we dezelfde verf kunnen gebruiken, maar sommige formules werken wel. We kunnen niet dezelfde verf gebruiken die ze bijvoorbeeld in Venezuela gebruiken omdat de omstandigheden heel erg verschillen. Wij hebben te maken met zout, veel zon, een harde wind. Daar moet het product op worden aangepast, maar meestal kun je de ervaringen wel delen met je collega’s in het buitenland. Ook een belangrijk aspect is dat onze klanten het product vertrouwen. Ik sta voor honderd procent achter onze verf, daarom kan ik vol vertrouwen praten over die verf.”

De AVF heeft speciale technische managers in dienst, die klachten afhandelen. Wanneer een klant niet tevreden is met een gekocht product, gaat een technisch manager naar deze persoon toe. Soms is het inderdaad het product waar het aan ligt, maar het kan ook zo zijn dat degene die heeft geschilderd, niet precies heeft gedaan wat de bedoeling was. Je moet schilderen op een totaal droge muur, als de muur nog een beetje nat is, heb je de kans dat de verf er na een half jaar afbladdert. Zo’n klacht onderzoekt de technisch manager grondig. De klachten worden allemaal serieus bekeken en behandeld. “We leren er ook van als iets niet gaat zoals het moet. Wanneer een product niet werkt zoals het zou moeten werken.”

De Verffabriek is er natuurlijk wel blij mee dat gouverneur Albert Kikkert in 1817 beval om alle huizen in pastelkleuren te verven. Hij beweerde hoofdpijn te krijgen van de witgekalkte huizen in de blakende zon. Achteraf bleek dat hij aandelen had in de toenmalige verffabriek. “Dat verhaal is goed voor ons. De mensen blijven hun huizen schilderen vandaag de dag, waarschijnlijk omdat het bij Curaçao hoort”, lacht Arelis Martis. De fabriek draait vooral aan het einde van het jaar meer omzet dan de andere maanden en dat komt volgens Martis waarschijnlijk omdat de mensen het fijn vinden om met kerst en oud en nieuw met een fris geschilderd huis te kunnen pronken.

In het laboratorium wordt getest of de verf voldoende ‘dekt’.

Niet alleen wordt de verf gebruikt voor huizen, pijpen en andere industriële objecten, maar ook lokale kunstenaars hebben de verf van de Antilliaanse Verffabriek ontdekt en zijn er enthousiast over. Nena Sanchez bijvoorbeeld, zij gebruikt verf van de AVF. “Sanchez gebruikt ons merk Aqualux. Aqualux is een mix tussen water- en olieverf. Dit geeft een glossy effect. Zij vindt de verf van goede kwaliteit en gebruikt het al jaren”, zegt Arelis Martis.

Volgens Martis en Ferreira valt de fabriek ook in de toekomst niet meer weg te denken. “De fabriek groeit nog elke dag. De cijfers blijven stijgen. Maar ook blijven we vernieuwen, we maken nieuwe producten, bedenken nieuwe formules en nieuwe reclames. Sinds kort hebben we een mobile scanner die een kleur scant en de kleurcombinatie doorgeeft. Dan kunnen we beginnen met het mengen van de stoffen en kleuren.”

“Ik hoop dat ik er zelf over tien jaar ook nog bij ben. Ik vind het prachtig om directeur te zijn van een verffabriek omdat het een dynamische zaak is. Ik houd van kleuren, van de nieuwe trends in de kleuren, alles blijft veranderen en daarom blijft dit werk spannend en interessant. Ik probeer ook zoveel mogelijk contact te houden met mijn werknemers. Ik loop sowieso een keer per dag door de fabriek, het laboratorium en de winkel om een praatje te maken. En ik vind het fijn dat ze met dilemma’s bij mij komen om daarover mijn mening te vragen. Ik verwacht dat dit bedrijf het nog een hele tijd vol zal houden”, verklaart Jorge Ferreira vol trots en Arelis Martis knikt instemmend.

Een medewerker mengt een van de vele kleuren die AVF biedt.

Pallets vol emmers verf worden door de fabriek verplaatst.

In de winkel is het gezellig en de service is optimaal.

Business Agenda

Curaçao

2, 9, 16 april en 4 mei: Inschrijving Opleiding Juridisch Assistent
Bij voldoende belangstelling begint in augustus de tweejarige deeltijdse opleiding Juridisch Assistent van de Stichting Juridische Beroeps Opleiding. De opleiding is een door het ministerie van Onderwijs erkende hbo-opleiding.
Meer informatie: maandag t/m vrijdag van 08.00 - 12.00 uur, mw. R. Paulo, tel. 888-2373 of email sjbol@cura.net.

4 april: Lezing 'LED's think better'
Theo Mackaay werkte vanaf 1980 mee aan de opzet en uitbouw van Beneluxvestigingen van Duitse verlichtingsbedrijven. Hij is in de afgelopen jaren nauw betrokken geweest bij de activiteiten van de Nederlandse branchevereniging voor verlichting en stond daardoor mede aan de wieg van de verschillende Europese initiatieven aangaande energiezuinige verlichting. Als lichttechnisch adviseur bij de Taskforce Verlichting van het toenmalige ministerie van VROM heeft hij tot begin 2010 onder meer de verschillende acties en adviezen 'openbare verlichting' gecoördineerd. Hij is door zijn werkzaamheden sinds 20 jaar bekend met de verlichtingssituatie op Aruba en Curaçao.
Aanvang: 20.00 uur
Spreker: Theo Mackaay
Locatie: Auditorium, UNA

4 april: Seminar 'Nieuw verzekeringsrecht op de drempel van invoering'
In Nederland is sinds 1 januari 2006 het nieuwe verzekeringsrecht, Boek 7.17, in werking getreden.In het Caribische deel van het Koninkrijk is de wetgevingsprocedure voor invoering inmiddels ver gevorderd. De centrale vraag op het seminar luidt: welke gevolgen heeft de invoering van het nieuwe verzekeringsrecht?
Tijd: 14.00 - 19.00 uur
Sprekers: Prof. dr. J.H. Wansink, prof. dr. N. van Tiggele-van der Velde, mr. L.G.I. Voigt.
Locatie: Marriott
Kosten: 150 gulden

6-9 april: Marche pa Empresario
Vijfde jaarlijkse ondernemersmarkt in het WTC georganiseerd door de Kamer van Koophandel in samenwerking met InnovatieCentrum Curaçao (ICC). De officiële opening is op 6 april om 20.00 uur. Van 7 t/m 9 april is er een programma vol trainingen, workshops, master classes, lezingen en mogelijkheden tot netwerken, dagelijks vanaf 08.00 tot 21.00 uur.
Meer informatie: http://www.empresachiki.com/

Aruba

19 april: Voorbereiding aanbestedingen
Tijdens deze lezing krijgt u praktische informatie over hoe u voor te bereiden op komende aanbestedingen.
Tijd: 16.00 - 18.00 uur
Locatie: Auditorium van de Aruba Chamber of Commerce
Spreker: Marlon Croes
Deelname is gratis, registratie is verplicht en kan door middel van een email met naam, bedrijfsnaam en telefoonnummer naar businessinfo@arubachamber.com.
Meer informatie: Business Information & Support, telefoon 582-1566 ext. 27/35/42.

27-28 mei 2011: Innovation Conference & Expo
Georganiseerd door de Kamer van Koophandel van Aruba. Deze beurs biedt inzicht in lokale en internationale innovatieve initiatieven.
Onder meer besprekingen met potentiële investeerders, presentaties van de succesverhalen van deelnemers en een presentatie van innovatieve projecten van studenten van EPI Ciencia y Technologia (C&T).
Plaats: Renaissance Convention Center
Meer informatie: www.arubachamber.com of email: businessinfo@arubachamber.com

29 mei: Innovatie
Aansluitend op 'Destination Innovation' (27-28 mei) de workshop 'Entrepreneurship and Innovation'. Doel van de workshop is om heldere antwoorden te geven op de vragen wat innovatie is en hoe deze gebruikt kan worden als instrument voor de ondernemer.
Plaats: Auditorium van de Kamer van Koophandel
Tijd: 16.00 - 18.00 uur.
Spreker: Edward Erasmus, docent aan de Faculty of Finance & Economy van de Universiteit van Aruba.
Voertaal: Papiamento
Deelname kost 35 florin. Registratie is verplicht en kan geschieden via een email onder vermelding van naam en telefoonnummer naar businessinfo@arubachamber.com.

10 juni: Fatum Pensioen Seminar
Seminar voor bedrijfspensioenen en andere secundaire voordelen voor werknemers.
Plaats: The Westin Aruba Resort
Tijd: 14.00 - 19.00 uur
Meer informatie: www.fatum.com en/of tel. 582.1111

30 juni: Women in Leadership congres
ATIA organiseert met medewerking van de National Council for Innovation & Competitiveness of Aruba (NCIC) en de Universiteit van Aruba het Women in Leadership congres. Thema's zoals 'Wat is de ervaring van vrouwen in leidinggevende functies op Aruba en in het buitenland', 'Wat zijn de succesverhalen van vrouwen in leidinggevende functies op Aruba en in het buitenland' en 'Hoe bevorderen en steunen bedrijven vrouwen in leidinggevende functies?' Buitenlandse en lokale sprekers zijn uitgenodigd om hun visie te geven en ervaring te delen.
Plaats: Renaissance Convention Center
Tijd: 08.00 - 14.00 uur (lunch inbegrepen)
Meer informatie: www.atiaaruba.org, www.facebook.com/arubatrade, of email: atiaruba@setarnet.aw

10 september: Annual Fundraiser & Awards Gala
Gala-avond met gastspreker en uitreiking van de eerste ATIA Business Excellence Awards, met de focus op excellence in entrepreneurship en innovatie. Tijdens deze avond zullen de beste entrepreneurs worden erkend.
Plaats: Marriott Aruba Resort & Stellaris Casino
Meer informatie: www.atiaaruba.org, www.facebook.com/arubatrade, of email: atiaruba@setarnet.aw

Internationaal

7-9 april: Agroalimentaria
Internationale beurs voor de levensmiddelenhandel (voedingsmiddelen, dranken en tabaksproducten), zowel voor de lokale als internationale markt. Gelegenheid tot netwerken, contacten leggen met kopers en verkopers en handel drijven. Plaats: Convention Center, Hotel Dominican Fiesta de Santo Domingo.
De Nederlandse ambassade en de Kamer van Koophandel organiseren op 8 april een seminar over handelsmogelijkheden met het Koninkrijk der Nederlanden. Na afloop is er een lunch met matchmaking activiteiten. De ambassade heeft ook een stand op de Agroalimentaria die beschikbaar is voor bedrijven uit het Koninkrijk.
De Kamer van Koophandel van Aruba zal aanwezig zijn tijdens de Agroalimentaria, onder meer om informatie te verstrekken over handel drijven met Aruba, zowel tijdens de beurs als het seminar. Bedrijven die niet zelf op de beurs aanwezig kunnen zijn, kunnen zich laten vertegenwoordigen door de Kamer van Koophandel. Meer informatie hierover is te vinden op de website van de Kamer van Koophandel van Aruba: www.arubachamber.com. U kunt ook contact opnemen met de Kamer: Tel. 582.1566, ext. 35.
Opgeven: zo spoedig mogelijk via businessinfo@arubachamber.com

12-13 april: Brazil & Latin America Trade & Commodity Finance Conference
Conferentie over Trade & Commodity Finance in Brazilië en Latijns-Amerika, waar cijfers met betrekking tot de lokale en internationale markten aan de orde komen, mogelijkheden om te discussiëren over de mogelijkheden en besprekingen voeren met mogelijke partners wereldwijd.
Plaats: São Paulo, Brazilië
Meer informatie: www.exportagroup.com of email info@exportagroup.com

12 t/m 24 mei 2011: Inspiratie Business Reis
Zakenreis naar de zes eilanden van de 'Dutch Caribbean' (12 t/m 20 mei) en Suriname (23-24 mei). De reis richt zich op het identificeren en ontwikkelen van succesvolle relaties en zakelijke kansen in de Dutch Caribbean en Suriname. De focus van de Inspiratie Business Reis ligt op duurzaam innoveren, investeren, partnership, im- en export, culturele uitwisseling, financiële sector (fiscale aspecten) en real estate, en om in dit kader relaties tot stand te brengen tussen ondernemingen en instellingen in de Dutch Caribbean en Suriname. Persoonlijk maatwerk is, indien gewenst, mogelijk.
Kosten deelname, reis, en verblijf op aanvraag.
Meer informatie: peter@interexpo.biz, tel.: 527-0177 of www.interexpo.biz

1-3 juni: CHTC
Caribbean Hotel and Tourism Conference 2011 van de CHTA (Caribbean Hotel and Tourism Association). Thema is gelinkt aan CHTA's campagne 'Tourism is Key', om overal in het Caribisch gebied bewustzijn te creëren van het belang van toerisme voor de regio. Verwacht worden vele afgevaardigden, vertegenwoordigers van hotels, leveranciers, attracties en toeristenbureaus. Een exclusieve mogelijkheid om te netwerken.
Plaats: Barbados
Meer informatie: www.caribbeanhotelandtourism.com

De Business Agenda verschijnt wekelijks in de Ñapa. Informatie over zakelijke evenementen, zoals symposia, lezingen, trainingen en conferenties, zowel op Aruba, Bonaire als op Curaçao, is welkom op napa@amigoe.com.

Communicatie

Agressiviteit en crisissituaties

Nieuwscycli worden steeds korter. Mede hierdoor gaan de media steeds agressiever op zoek naar 'nieuws'. Wij weten allemaal dat de media een cruciale rol spelen bij het signaleren, maar ook bij het aanjagen en initiëren van een crisis.

Tekst: Bob Harms

Bob Harms is communicatie-adviseur

De Natalie Holloway-zaak op Aruba en de constante, bijna-milieurampen veroorzaakt door de olieraffinaderij op Curaçao zijn hier schoolvoorbeelden van. Bewustwording over concepten zoals transparantie en deugdelijkheid van bestuur, wetten zoals het landsbesluit openbaarheid van bestuur (LOB) en bewustwordng op het gebied van milieu en gezondheid maken dat in deze moderne tijd crisissituaties nauwelijks te verhullen zijn.

Wij leven in een crisistijdperk. Om een aantal redenen is het aantal situaties waarin organisaties en bedrijven, maar ook overheden en non-profit-instellingen crisiscommunicatie toe moeten passen, sterk gegroeid. Allereerst de enorme toename aan media 'outlets' op voornamelijk Curaçao en Aruba.

Maar wat is een crisis eigenlijk? Een crisis is niet een duidelijk te bepalen gebeurtenis. Het is een evaluatie van de betekenis van wat er is gebeurd. Wat voor de ene organisatie, bedrijf of instelling een crisis is, is het voor een ander niet. Maar geen industrie, organisatie of individu is ervan gevrijwaard. Een crisis heeft voor iedereen altijd dramatische gevolgen.

Niet alleen in financiële opzichten, maar zeker bij verkeerd opgevangen crisissituaties kan de reputatie van de organisatie, het bedrijf of de instelling voor altijd geschaad worden.

Een crisis vereist een actieve aanpak. In een crisissituatie moeten er beslissingen genomen worden. Het feit dat de crisis onverwacht en ingrijpend is mag niet leiden tot structuurloosheid of besluiteloosheid. In dit aspect is het belangrijk te beseffen dat een crisis een zeker tijdsverloop heeft, dus het is een aan tijd gebonden veranderingsproces. Het heeft een begin, een midden en een einde. Een goede aanpak, vooral aan het begin kan veel problemen verderop in het proces voorkomen.

Communiceren tijdens een crisissituatie? Zeven stappen om in beschouwing te nemen:
1. Voorbereiding. Zorg voor een crisiscommunicatieplan waarin alle mogelijke crisisscenario's die relevant zijn voor uw organisatie, bedrijf of instelling wordt opgenomen. Bepaal per scenario hoe gecommuniceerd wordt. Naar de hulpdiensten, de gemeenschap via de pers, stakeholders, maar vooral ook met uw eigen medewerkers. Beslis welke media worden ingezet en zorg dat dat snel kan.
2. Zorg voor goede communicatielijnen tussen u en de pers.
3. Inventariseer de situatie volledig en alle te nemen stappen om de situatie te beheersen. Communiceer deze stappen pas nadat ze zijn genomen. Mededelingen zoals 'we zijn van plan die en die maatregelen te nemen, geven een signaal van zwakte en/of onvoldoende beheersing van de situatie af.
4. Breng al het slechte nieuws in één keer naar buiten. Er omheen draaien creëert valse hoop bij slachtoffers van de crisis. Spreek altijd de kinklare waarheid!
5. Wees realistisch. Vermijd overdreven zelfbeschuldigingen maar wek ook geen indruk dat er niets aan de hand is.
6. Tijdens een crisis is er altijd één (1) woordvoerder. Dit moet iemand met voldoende gezag, aanzien en met goede communicatieve eigenschappen zijn. Bij organisaties, bedrijven of instellingen met een pr-functionaris of voorlichter is het raadzaam dat deze tijdens crisissituaties een stap opzij doet en de woordvoering geheel aan de directeur, president, CEO, minister of gedeputeerde overlaat.
7. Roep zonodig hulp in van specialisten. Het is bij crisissituaties van belang voor een organisatie, bedrijf of instelling om specialisten te hulp te roepen, die afstandelijkheid koppelen aan vakkennis op het gebied van crisismanagement en de media.

bobharms1@gmail.com

Boeken

Het checklist-manifest

In het boek 'Het checklist-manifest' beschrijft auteur Atul Gawande aan de hand van voorbeelden uit verschillende werkomgevingen de toegevoegde waarde van een checklist.

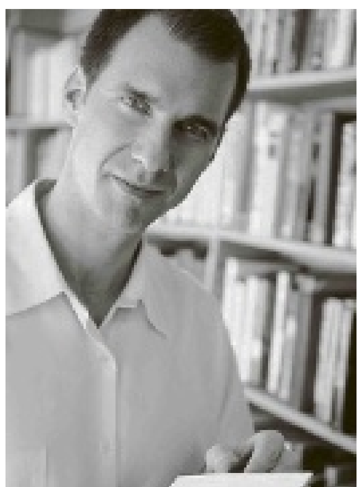

De boodschap van Gawande is dat de hoeveelheid en de complexiteit van de hedendaagse kennis het steeds moeilijker maken om dingen te overzien en te beheersen zonder fouten te maken. Het gebruik van checklists kan volgens hem helpen, maar er bestaat weerstand tegen in bepaalde kringen, zoals in de academische wereld. Ook wordt als argument vaak gebruikt dat 'het werk te complex is om in een checklist gevangen te kunnen worden'. Checklists zouden te rigide zijn en een belemmering zijn om vooruit te kijken.

Toch pleit de auteur voor het ontwikkelen van checklists voor kritieke processen en beslissingen. Het doel van een checklist is het voorkomen van fouten.

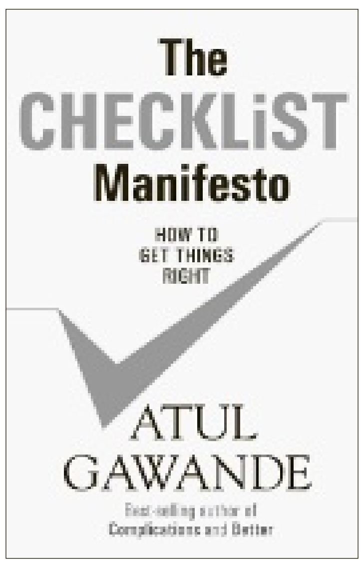

De auteur gebruikt veel statistieken en sprekende voorbeelden uit de luchtvaart en bouwwereld om de waarde te verduidelijken. Belangrijk aspect is het gebruik van de checklist als onderdeel van teamwork en aanjager van verbeterde processen.

Gawande is chirurg; veel voorbeelden in het boek zijn afkomstig van ziekenhuizen. Dit boek is daarom interessant voor ziekenhuispersoneel, met name in alle functies die betrokken zijn bij operaties.

'Atul Gawande begint op bekend terrein, met zijn ervaringen als chirurg. Maar al snel wordt duidelijk dat hij eigenlijk geïnteresseerd is in een probleem dat praktisch elk aspect van het moderne leven betreft... In geen jaren heb ik zo'n krachtig en inspirerend boek gelezen.' - Malcolm Gladwell (The Newyorker)

'Een welkom boek vol levendige verhalen, verhelderende anekdotes en statistische verrassingen.' - Financial Times

Auteur: Atul Gawande
Uitgever: Nieuwezijds b.v.
ISBN13: 9789057123238
Vert. van: The checklist manifesto: how to get things right. New York : Metropolitan Books

Bestemming Curaçao

Naam: Joop en Marie-Louise Meylink
Hoe: KLM
Hoe lang: 1 Week
Budget: Geen idee
Waar vandaan: Epse (Gelderland), Nederland

"Wij vinden de ontspannen sfeer en de gemoedelijkheid hier heel erg aangenaam. En al die gekleurde huisjes zijn prachtig. Willemstad is een fantastische stad, we zijn helemaal verliefd op die stad. Natuurlijk is ook het klimaat heerlijk. Het is zo koud in Nederland!" Voor Marie-Louise is het de vierde keer dat ze op het eiland is en Joop is er voor de tweede keer. "Onze zoon werkt hier, dus we komen zo nu en dan eens een weekje op visite. Toevallig moest onze andere zoon hier ook naartoe in deze periode, want een van zijn vrienden gaat op Curaçao trouwen. Superromantisch natuurlijk, lekker op het strand tijdens zonsondergang."

"Ik was in 1993 voor het eerst op Curaçao is en sinds die tijd is het enorm veranderd en dan in positieve zin. Het land raakt steeds meer op Amerika georiënteerd. Dat vinden we heel mooi. Om te zien hoe goed het eiland wordt opgeknapt en schoongemaakt. Het wordt wat moderner allemaal. We zijn de vorige keer ook naar Aruba geweest, maar toch zijn we liever op Curaçao. Curaçao heeft meer mogelijkheden en is een stuk groter. We hebben tot nu toe nog niet zo heel erg veel gedaan, we zijn hier namelijk nog maar twee dagen, dus dan moet je eerst een beetje bijkomen van alles, maar we willen heel graag een trip naar Westpunt maken en we willen wat meer van de cultuur van Curaçao zien. We gaan vooral genieten van alle mooie dingen op het eiland."

Analyse

Tien kenmerken van effectieve probleemoplossers

Bent u een probleemoplosser?

Is het u ooit opgevallen dat sommige mensen een aangeboren talent schijnen te hebben om problemen op te lossen? Als u echter goed oplet, komt u erachter dat problemen oplossen eerder een vaardigheid dan een talent is. Effectieve probleemoplossers delen tien kenmerken. En ook u kunt zich die eigen maken.

Tekst: Bob Harms

1. Ze hebben ‘attitude’
Effectieve probleemoplossers zien problemen stuk voor stuk als uitdagingen, een kans om iets nieuws te leren, om te groeien, om succes te behalen waar anderen falen of gewoon om te bewijzen dat ‘alles mogelijk is’. De grondslag hiervan is hun diepgewortelde geloof dat als je maar wilt en je je maar inzet, er altijd een oplossing zal zijn.

2. Ze herdefiniëren het probleem
Een effectieve probleemoplosser weet maar al te goed dat de oorspronkelijke definitie van het probleem vaak onjuist of onvolledig is. Ze filteren daarom het daadwerkelijke probleem uit de omschrijving die ze in eerste instantie krijgen. Kernwoorden: ervaring en doorvragen.

3. Ze zijn systematisch
Effectieve probleemoplossers doorlopen vaak een aantal vastomlijnde stappen: omschrijven, analyseren, concluderen, aanbevelen/oplossen. In de eerste stap (omschrijven) vermijden ze voortijdige oordelen en vlakken ze geen enkele mogelijkheid uit. Tijdens het analyseren waken ze ervoor dat hun persoonlijke mening hen niet in de weg staat. Trekken ze conclusies, dan vergeten ze niet die uitgebreid te testen. De beste probleemoplossers weten bovendien dat er bijna altijd meer dan één oplossing is en dus bedenken ze meerdere alternatieven om uiteindelijk uit te kiezen.

4. Ze weten dat ervaring niet heilig is
De wereld is niet lineair. Dingen gebeuren op tientallen verschillende manieren en volgen vaak geen vastomlijnd patroon. Oorzaken en gevolgen zijn op meerdere manieren met elkaar in verband te brengen. Behaalde resultaten uit het verleden bieden geen garantie voor de toekomst. En dus moet ervaring altijd met een korreltje zout genomen worden. Ervaren probleemoplossers vertrouwen dan ook nooit volledig op oplossingen die eerder werkten. Alles is immers altijd mogelijk.

5. Ze hebben inlevingsvermogen
Effectieve probleemoplossers weten bijna letterlijk in andermans schoenen te gaan staan. Ze kunnen vanuit meerdere perspectieven naar een probleem kijken. Snel en eenvoudig schakelen tussen die diverse gezichtspunten onderscheidt een matige van een goede probleemoplosser.

6. Ze kennen de waarde van conflicten
Hoe groter de belangen, hoe minder graag de betrokken partijen het achterste van hun tong laten zien. In die gevallen kan een bewust gecreëerd conflict een effectieve manier zijn om de daadwerkelijke feiten boven tafel te krijgen.

7. Ze luisteren naar hun intuïtie
Ergens gedurende het omschrijven van het probleem, ervaren effectieve probleemoplossers vrijwel altijd een puur intuïtief inzicht in de situatie. Zodra dit gebeurt, negeren ze dat niet maar luisteren ze ernaar en laten ze zich erdoor leiden. Ze weten immers dat intuïtie in feite iets is dat ze aangeleerd hebben middels ervaring en ze die dus moeten koesteren en verder ontwikkelen.

8. Ze kijken verder dan de oplossing
Effectieve probleemoplossers zien de oplossing van een probleem niet als eindpunt maar als het begin van iets nieuws. Onderliggende gedachte aan deze benadering is dat ieder probleem in feite een uitdaging of kans tot verdere ontwikkeling is.

9. Ze gaan voor permanente oplossingen
Permanente oplossingen - in tegenstelling tot ad hoc oplossingen - hebben twee kenmerken: ze lossen alle aspecten van het probleem op en vormen een win/win-situatie voor alle betrokken partijen. Tijdelijke oplossingen groeien later vrijwel altijd uit tot nog grotere problemen omdat ze niet het hele probleem aangepakt hebben. Een permanente oplossing doet het probleem voorgoed verdwijnen.

10. Ze weten mensen te betrekken
Alleen een vage consensus is niet genoeg voor effectieve probleemoplossers. Alle betrokkenen moeten het expliciet met de oplossing eens zijn en bereid zijn zich met hart en ziel in te zetten voor de gevonden oplossing. Is dit niet het geval, dan is er geen permanente oplossing en komt het probleem alsnog terug.

Deze lijst is geproduceerd door executive coach Shale Paul.

Mens & Werk

De kracht van samenwerken

Binnen bedrijven en organisaties bestaat een groot verlangen om samenwerking te vergroten, want veel afdelingen en mensen werken te veel op een eilandje. Men is zich er niet voldoende van bewust dat samenwerking ‘sterk’ maakt en meer prestatie oplevert. Een goede samenwerking heeft altijd een positief resultaat. Het verhoogt de effectiviteit. Veel medewerkers zijn echter teveel gericht op hun eigen werk en met een betere samenwerking groeit ook de persoonlijke groei en ontwikkeling.

Tekst: Judice Ledeboer

Twee weten meer dan een. Maar waarom hebben zo veel mensen er dan moeite mee om samen te werken met anderen, met een andere afdeling. Dat komt omdat men is gewend om meer aan het individueel belang te denken in plaats van aan het collectieve belang. Er is competitie. Ik ‘eerst’ in plaats van ‘wij’ samen.

Veel mensen vinden hun eigen gevoelens en ideeën belangrijker dan die van een ander. Ze denken dat zij het beter weten dan de ander en verdedigen hun eigen ideeën om te winnen en om te overleven binnen de cultuur van de organisatie en op hun eigen positie.

Het is belangrijk dat men het eigen belang iets meer gaat loslaten om flexibeler en opener tegenover de ander te staan. Hierdoor zal zeker de communicatie naar elkaar vergroten, zal de creativiteit toenemen (want je prikkelt elkaar met dingen die er gezegd worden) en zullen er betere resultaten komen.
Voor verbetering van de samenwerking is een verandering van de manier van denken noodzakelijk. Dat is niet altijd gemakkelijk, want gewoontes zijn er in jaren ingeslopen en die kan men niet een, twee, drie veranderen. Wat moet men doen om beter te kunnen samenwerken?

Allereerst is het belangrijk dat men zich opent voor de mensen om zich heen. Om dat te doen moeten alle zintuigen volop in werking worden gezet. Zie, hoor en voel aan. Daarbij moet men proberen om zichzelf niet te blokkeren: ontken niet wat je ervaart, veroordeel niet wat je ervaart, maar neem gewoon waar. Het is zoals het is. Op het moment dat je gaat veroordelen blokkeer je jezelf. Er moet dan ook altijd een gevoel zijn van: we moeten er beiden (met zijn allen) beter van worden, een win-win-situatie bereiken. Heel belangrijk is daarbij om zich open te stellen voor de behoeftes van de ander(en). Probeer je in te leven in de ander en ga dan gezamenlijk een oplossing zoeken waar alle partijen tevreden mee zijn. Dit levert vaak nieuwe ideeën op, die je alleen niet had kunnen bedenken.

Een goede communicatie blijft daarbij een vereiste, waarbij duidelijkheid en transparantie voorop staan. Wat vind je? Wat zijn de ervaringen van jezelf en anderen? Dit komt alleen boven water als er gecommuniceerd wordt, tweezijdig. Elke partij zegt wat hij vindt en wat de ervaringen zijn. Daarbij is het noodzakelijk dat men goed naar elkaar luistert en niet alleen dat ‘hoort’ wat men zelf wil horen. De eigen mening kan best even wachten. Luister met hoofd en hart. Ook kritische zaken mogen aan het licht komen en die moet men dan niet persoonlijk nemen. Op het werk zit men altijd in een ‘rol’ en moet men ook vanuit die rol blijven werken volgens de visie en waarden van het bedrijf of de instelling. Onvoldoende samenwerking komt dikwijl voor bij bedrijven (of op afdelingen) waar geen goed leiderschap is. Voor een goede samenwerking moeten leiders visie, waarden en de te nemen acties zichtbaar maken.

Om goed te kunnen samenwerken moeten de werknemers en werkgevers wel over goede sociale vaardigheden beschikken. Daarbij zijn assertiviteit, overtuigen en omgaan met conflicten de belangrijkste. Iemand die assertief kan reageren houdt zowel het belang van zichzelf als dat van de ander hoog in het vaandel. Kunnen overtuigen is belangrijk omdat je als je iets van een ander gedaan wilt krijgen dat met overtuiging moet kunnen doen. Dat doe je door eigen wensen in te pakken met krachtige argumenten. Tenslotte is kunnen omgaan met conflicten een belangrijke competentie die zeer goed van pas komt bij samenwerking, want er zullen altijd mensen zijn die zich snel voelen aangevallen, die gefrustreerd raken omdat ze niet kunnen zeggen wat ze willen zeggen of die het niet leuk vinden dat ze iets moeten inleveren van hun eigen idee, waarbij hun eigen belang een rol kan spelen.

Bij een goede samenwerking moet iedereen zich altijd inzetten om met elkaar een doel te bereiken. Men gaat voor een gezamenlijk resultaat. Goede ideeën en initiatieven van anderen moeten gesteund worden en iedereen moet blijven meedenken. Helaas zijn er altijd mensen die zich op allerlei manieren verzetten tegen samenwerken. Dat heeft altijd met eigenbelang te maken. Men is niet geschikt voor de functie, men heeft niet voldoende kennis in huis, men zal openheid moeten geven over eigen werk en daar heeft men misschien iets te verbergen. Als er samengewerkt moet worden zal men de dwarsliggers daarom goed moeten aanpakken, want zij verstoren de groei van het bedrijf en ook de groei van de andere medewerkers. “Individually, we are one drop. Together, we are an ocean.”

Over management

Organiseren, ondernemen, managen en leidinggeven

Quality Movement (vervolg)

In deze aflevering beginnen we met de veertien punten van Deming, die volgens hem de basis vormen voor kwaliteit en langdurig succes en waar elk bedrijf zich aan dient te houden. De praktijk heeft me geleerd dat zijn punten nog steeds onverminderd relevant en het bestuderen waard zijn.

Tekst: Jan de Ruijter

1: Maak kwaliteit het centrale thema in de bedrijfsvoering
Kwaliteit is het nieuwe doel, nodig voor langdurig succes. Een bedrijf is er niet om snel geld te genereren voor de aandeelhouders van vandaag maar om er voor de lange termijn te zijn. Management moet bij alles langetermijndenken en zich dus bezighouden met innovatie, research, planning, training, onderhoud en continue verbetering van het bedrijf en daarin voortdurend investeren. Met een volledige, nimmer aflatende toewijding aan kwaliteit, productiviteit en service. Managers en medewerkers moeten zich langer binden aan het bedrijf en veel minder snel van job veranderen.

2: Pas de nieuwe principes van kwaliteitsbevordering overal in de organisatie toe
Kwaliteit moet een integraal onderdeel zijn van een ieders missie en de manier van denken van alle betrokkenen. Kwaliteit moet een religie zijn.
Typisch Amerikaanse praktijken zoals het jagen op winst in plaats van allereerst te streven naar kwaliteit, het klakkeloos accepteren van middelmatig werk en service en het belonen van individuelen in plaats van de nadruk te leggen op teamprestaties zijn funest en dienen geëlimineerd te worden.

3: Verbeter je interne processen, communicatie en organisatie
Kwaliteit komt niet tot stand door controle en inspecties maar door goede werkprocessen uitgevoerd door goede mensen. Beëindig de afhankelijkheid van inspecties. Controle is een kostbare zaak geworden. Na inspecties betaal je nog eens extra om reeds betaald slecht werk te corrigeren en dat is te duur geworden. Bouw kwaliteit in in plaats van slechte kwaliteit weg te inspecteren.

4: Beperk het aantal toeleveranciers
Kijk verder dan alleen naar een lage inkoopprijs. Goedkoop is vaak duurkoop. Let op de kwaliteit van de aanbieder en de constante kwaliteit van zijn goederen.
Benoem slechts één leverancier per product of groep van producten en investeer in een langetermijnrelatie met hem op basis van wederzijds vertrouwen. Bedenk dat de kwaliteit van zijn goederen, jouw kwaliteit beïnvloedt.

5: Werk continu aan kwaliteitsverbetering
Continue verbetering is een proces zonder einde. Alles kan altijd beter. Verbeter bestaande processen, producten en diensten, verwijder fouten en inefficiëntie. Focus op innovatie van nieuwe en betere producten en service. Blijf voortdurend aan het systeem werken en betrek je medewerkers en klantengroepen daarbij.

6: Zorg voor training, opleiding en bijscholing
Laat niemand ooit werkzaamheden verrichten waar hij niet voor opgeleid en getraind is. Het is de taak van managers en leiders te weten wie welke training nodig heeft. Pas daarbij moderne methoden toe zoals bijscholing op maat, coaching on the job, seminars, bezoeken aan concurrenten en studiereizen om vaardigheden te vergroten. Medewerkers zijn de waardevolste schakel in een bedrijf en moeten hun deel in het proces kennen, begrijpen en waarderen.

7: Toon leiderschap
Voer effectief leiderschap in op alle afdelingen. Leiders moeten het werk kennen van de mensen aan wie ze leiding geven en management by example kunnen toepassen. Goed voorbeeld doet goed volgen. Medewerkers worden geholpen door goede aansturing, facilitering en coaching. Groepsleiders dienen verantwoordelijk te zijn voor kwaliteit, dat leidt automatisch tot productiviteitsverbetering en goede cijfers en getallen.

8: Schep een goed werkklimaat en ban angst uit
Management by fear is funest, mensen kunnen pas goed functioneren als ze zich veilig voelen. Veilig om vragen te stellen en ideeën naar voren te brengen. Waar angst voor leidinggevenden heerst, belemmert dat de communicatie en daarmee het vermogen om te verbeteren. Met angst kan niemand op een effectieve wijze werken. Er wordt niet geleerd en verbeterd als er geen plezier in het werk is. Werk aan een goede bedrijfscultuur en bouw respect en loyaliteit op en daarmee de bereidheid voortdurend aan kwaliteitsverbetering te werken en de lat steeds hoger te leggen.

9: Zorg voor samenwerking en verwijder de barrières tussen afdelingen
Creëer een ‘borderless organization’. Alle afdelingen werken voor hetzelfde doel. Laat niet toe dat groepen of afdelingen alleen aan een eigen belang werken. Afdelingen moeten als een team samenwerken binnen een cultuur waar aandacht is voor gezamenlijke en persoonlijke successen. Ban hokjesgeest uit en zorg voor goede communicatie tussen afdelingen en gebruik daarbij zowel formele als informele bijeenkomsten.

10: Doe niet mee aan holle leuzen en oppeppende toespraken
Aansporingen als ‘doe het in één keer goed’ (do it right the first time) en populistische, ‘motiverende’ donderspeeches kunnen nooit voor langdurig succes zorgen. Het zijn slechts pleistertechnieken, manipulaties en quick-fixes die de kern van de zaken niet raken en uiteindelijk frustraties en ergernis opwekken. De meeste problemen worden door niet goed functionerende systemen veroorzaakt en niet door onwilligheid van medewerkers. En verbetering van de systemen en processen wordt niet bereikt door leuzen, berispingen en peptalks.

11: Vermijd vaste quota’s
Door alsmaar op productieaantallen te hameren worden mettertijd de aantallen misschien behaald maar dan wel ten koste van de kwaliteit. Getallen zijn goed voor algemeen beleid en om vergelijkingen te maken maar niet om mensen onredelijk onder druk te zetten veelal zonder het aanreiken van methodes en middelen om de gevraagde cijfers te behalen. In plaats van holle leuzen en berispingen is een roadmap naar de gewenste verbeteringen nodig. En laat medewerkers meedenken over kwaliteitsverbeteringen.

Jan G. de Ruijter is op Aruba gevestigd als bedrijfsconsultant.

Reacties: j.deruijter@yahoo.com

Fantastic Gardens met collectie:

'Arubaans, tastbaar, eigentijds'

Het hele jaar blikt Aruba terug en viert wat het is geworden, Land Aruba na 25 jaar Status Aparte. Fantastic Gardens, in 1983 gestart als tuiniersbedrijf, viert dit natuurlijk mee. Hand in hand met de gehele Arubaanse gemeenschap zegt het een van de bedrijven te zijn die vertrouwen had in het 'nieuwe'Aruba. "En dat vertrouwen is niet beschaamd. De Arubaanse gemeenschap heeft Fantastic Gardens vanaf haar prille begin omarmd en haar daardoor een vaste plek gegeven als The Plant People", aldus directeur Grace Maduro.

Tekst: Sharina Henriquez

Reden genoeg voor de onderneming en Maduro om deze 25 jaar Status Aparte-viering een 'mooie plaats' te geven in het bedrijf met haar 80 werknemers. Ook omdat het eiland en de natuur zo nauw met elkaar verweven zijn, vindt de directeur. Een apart logo en een activiteitenkalender met activiteiten gedurende het hele jaar zijn hiervan het uitvloeisel. Maar dat was nog niet genoeg. Maduro wilde iets doen met het idee van 'iets typisch Arubaans, iets tastbaars, wat ook met tuinieren van doen heeft'. En op deze wijze de liefde voor haar eiland als Land Aruba tonen.

Het resultaat is volgens haar een 'fantastisch' koninkrijkssamenwerkingsproject tussen Maduro en Emilie van Gent van het communicatie- en marketingadviesbureau Isindil in Nederland in de vorm van een collectie mokken. De collectie getiteld 'Strea di nos Cura' (Ster van onze Tuin) is geïnspireerd door Arubaanse motieven van cunucu-huizen, gebaseerd op huis, familie, vrienden en leven en de ster in de Arubaanse vlag en gedecoreerd door 't Delftsche Huys in Nederland.

"Om beter te kunnen begrijpen waarom ik een persoonlijke relatie heb met het Status Aparte-gebeuren, moet even worden teruggegaan in de tijd", licht Maduro toe. De verhalen van haar vader staan haar nog levendig bij. Hij was in de jaren zestig een van de eerste Arubaanse diensthoofden toen Aruba nog deel uitmaakte van de Nederlandse Antillen, dus nog voor de Status Aparte van 1986. Als medewerker bij het Projectbureau Status Aparte, vertelt Maduro, heeft ze zelf 'van heel dichtbij het ontluiken van de Status Aparte mogen ervaren'. "Dat heeft diepe indruk gemaakt op mij." Tijdens de uitoefening van haar volgende functie als hoofd personeelszaken in het Horacio Oduber Hospitaal mocht Maduro wederom ervaren wat het is om in een organisatie te werken met verschillende culturen. "Het was interessant om te zien dat er binnen het Koninkrijk zowel veel overeenkomsten zijn als verschillen, van Friesland tot Santa Cruz, van Limburg tot Oranjestad, van Zeeland tot San Nicolas."

Om deze cirkel te sluiten heeft haar laatste dienstverband bij een adviesbureau, met dienstreizen naar de voormalige Antillen ter voorbereiding van hun Status Aparte, zowel de verhalen van haar vader als haar ervaringen bij het projectbureau Status Aparte alles 'geweldig' doen herleven. "De mens en haar relaties blijven centraal staan in deze processen. Met dit in het achterhoofd begon het allemaal heel simpel."

Maduro vertelt dat ze Emilie van Gent, die zij in 2001 had leren kennen toen Van Gent stage kwam lopen in het ziekenhuis, vroeg of zij geen ideeën had voor een collectie potten met typisch Arubaanse motieven. Geïnspireerd door de oude cunucu-huizen leek het Maduro wel een leuk idee details van die huizen op een eigentijdse wijze meer aandacht te geven. Van Gent was direct voor dit plan te vinden.

Zij kende Aruba namelijk goed, omdat zij na het schrijven van haar masterscriptie over het monumentenbeleid op Aruba lange tijd bij de huizenkrant van Aruba werkte, waar ze met veel enthousiasme en plezier over het wonen en het leven op het eiland schreef. Daarnaast is ze onder meer gek op planten en tuinen, vandaar haar band met Fantastic Gardens. In 2010 verliet Van Gent om persoonlijke redenen het eiland en startte ze in Nederland haar eigen bedrijf, Isindil.

Maduro: "Ik begon eind 2010 als directrice bij Fantastic Gardens en ik kwam Emilie daar weer tegen. En gezeten aan de familietafel in onze tropische tuin werd er gebrainstormd. Geïnspireerd door de cunucu-huizen, die de basis vormen van het patroon van dit verhaal en op basis van een collectie foto's stuurde Emilie drie nieuwe ontwerpen die in zeer goede aarde vielen. Maar, vonden we beiden, de typische cunucu-stijl, ligt toch wel eigenlijk in de symbolen en hun betekenis die de huizen beschermen. Dus ontwierp Emilie een bloempot op basis van een symbool dat we op overvloed vonden lijken. En daarop kwam er een vierluik te voorschijn, in elkaar aanvullende kleuren, die overvloed, natuur,

Grace Maduro (links) en Emilie van Gent (rechts)

familie en het leven voorstellen. Met telkens een stralende beschermende ster in elk patroon terugkerend, net zoals in onze Arubaanse vlag."

Door gedeelde liefde voor de natuur en Aruba kreeg deze collectie dus ook de naam 'Strea di nos Cura'. Omdat ze eigenlijk de ontwerpen wel heel erg leuk vond, vroeg Maduro aan Van Gent om ook een serie wandborden te maken, die kunnen fungeren als muurdecoratie in een tuin. Nadat de ontwerpen waren aangepast, leek het hen beiden eigenlijk wel een goed idee er meer mee te doen, vooral vanwege de heldere kleuren. En zo ontstond het plan voor een ontbijtservies. Beide vrouwen hebben immers een passie voor porselein. Van Gent was recent in Delft geweest en het leek haar een geweldig plan om dus het servies in Nederland op de 'Hollandse' manier te decoreren.

"De draden van de geschiedenis verweven zich weer, de banden blijven binnen het Koninkrijk en de positieve relatie, die ook tijdens de viering van de Status Aparte wordt benadrukt, zijn zo in een eigentijds jasje gegoten", vindt Maduro. Ze vindt dat ondanks de verscheidenheid we één gemeenschap zijn en deel uitmaken van een groter geheel binnen het Koninkrijk. "De totstandkoming van deze collectie is voor mij ook niet alleen het eindproduct, maar meer het proces naar een nieuw begin. Er is voor gekozen om als eerste de mokken te introduceren. De andere producten worden later gedurende het jaar geïntroduceerd. De mokken, waarop de natuur en de cultuur van Aruba samengaan, zullen in ieder geval een blijvend bewijs zijn van 25 jaar geschiedenis gedeeld met alle anderen die gepassioneerd zijn inzake deze oude collectie van nieuwe geschiedenis."

MKB

De leermeester:

Goed voorbeeld doet goed volgen

Het leermeesterschap is van alle tijden. Vroeger werden beginnende vaklieden op zeer jonge leeftijd onder de hoede genomen van een vakman. Al doende leert men, was de gedachte. En dat is nog steeds zo. Alleen willen we als maatschappij dat onze kinderen zich breder ontwikkelen dan alleen het uitoefenen van een specifiek vak. In de eerste fase van de huidige beroepsopleidingen is er naast de inhoudelijke kennisoverdracht daarom ook aandacht voor algemene vorming en ontwikkeling. Ook kennen we inmiddels de leerplicht tot 18 jaar op Curaçao en moet de kans voor doorstuderen na een middelbare beroepsopleiding mogelijk zijn.

Tekst: Gofrie van Lieshout

Maar de kern van de beroepsopleiding blijft de voorbereiding op een carrière in de gekozen beroepsgroep. En dit kan alleen bereikt worden als theorie en praktijk hand in hand gaan. Een groeiende groep ondernemers ziet de voordelen in om studenten op de werkvloer te begeleiden en benutten daarmee de kans om jong talent binnen te halen.

Gofrie van Lieshout is directeur van het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven Curaçao (KBB).

Beroepspraktijkvorming (BPV)

De term die gebruikt wordt voor alle vormen van leren in de beroepspraktijk is Beroepspraktijkvorming (BPV). Vooraf dient duidelijk aangegeven te worden welke vorm van BPV aan u als leerbedrijf gevraagd wordt. Is het een zogenaamde 'snuffelstage' waarin jonge studenten eventjes mee mogen lopen in verschillende bedrijven om een goed beeld te krijgen van een beroep of sector? Of betreft het een afstudeerstage? Een langere aaneengesloten periode aan het einde van een studie. Of gaat het om werkend-leren? Een leerweg waarbij minimaal 50 procent van de studieduur al werkend in de praktijk wordt geleerd. Dat betekent 1 of 2 dagen naar school en 3 of 4 dagen op de werkvloer. Deze leervorm is succesvol gebleken en het aanbod van werkend-leren groeit momenteel ook op Curaçao.

De randvoorwaarden

Behalve de vele voordelen van het samenwerken met studenten zijn er natuurlijk ook verantwoordelijkheden. Te beginnen met goede begeleiding: de leermeester. Een leermeester die de verantwoordelijkheid heeft voor de begeleiding van een of meer studenten moet daarvoor wel in de gelegenheid gesteld worden. Hij of zij moet de tijd kunnen nemen om rustig zaken uit te leggen en samen de voortgang te bespreken. Het kader moet er dus wel achter staan. Ook moeten de werkzaamheden passen bij de opleiding. Het heeft niet zo veel zin om een student 3e jaar timmeren alleen de bouwplaats aan te laten vegen omdat er op dat moment geen ruimte is om iemand iets te laten leren. De school echter blijft uiteindelijk verantwoordelijk voor de kwaliteit van de totale opleiding.

Wederzijdse verwachtingen vastleggen in de BPV-overeenkomst

Het is belangrijk voor u om vooraf te weten wat u van een student kunt verwachten en wat niet. De betreffende school is wettelijk verplicht om zorg te dragen voor een overeenkomst die is ondertekend door de student, het leerbedrijf en de school. Hierin worden alle aspecten opgenomen die overeen zijn gekomen. Zoals het niveau van de opleiding, de duur van de BPV, de afspraken over verzekeringen, vergoedingen, contact met school, de wijze van beoordelen en de taken en verantwoordelijkheden van alle betrokkenen. Het KBB werkt momenteel aan een standaard BPV-overeenkomst.

De leermeester

Het is gebleken dat het geven van de verantwoordelijkheid aan een medewerker om kennis en ervaring over te dragen aan een volgende generatie vaak een grote stimulans is. Ingezet worden om anderen te begeleiden is ook een teken van waardering en vertrouwen. De leermeester begeleidt en beoordeelt de student tijdens de BPV en onderhoudt het contact met de school. Hij zorgt er voor dat de belangen van de student en uw organisatie in balans blijven. Dankzij een leermeester die de 'taal' van de school kent, komt inspraak in het leerproces tot stand. Wat weer bijdraagt aan wederzijds begrip en verbetering van de voorbereiding op de BPV.

Leermeestertraining

Als iemand een goede vakman is, betekent dat niet automatisch dat diegene het ook gemakkelijk vindt om kennis over te dragen en jonge mensen goed te beoordelen. Dat vraagt een aantal vaardigheden die te leren zijn. KBB biedt een korte leermeestertraining aan die is ontwikkeld met en voor het bedrijfsleven van Curaçao. In vier dagdelen worden de belangrijkste aspecten van begeleiden behandeld en getraind. Denkt u aan het geven van instructie, beoordelen van werkzaamheden, motiveren, omgaan met conflicten en het aanspreken op houding en gedrag.

Met een leermeester in huis die op een positieve manier deze zaken benadert haalt u voor uw organisatie nog meer uit de samenwerking en kan de student rekenen op goede begeleiding.

Aanmelden en informatie

Elk jaar zijn honderden jonge aankomende talenten op zoek naar bedrijven die bereid zijn hen de kneepjes van het vak te leren. Goed om u daarom aan te melden voor de leermeestertraining! Ruim 200 lokale medewerkers en ondernemers gingen u al voor. Momenteel zijn er nog gesubsidieerde plaatsen beschikbaar.

Vraag naar Michael Reymound van KBB als u wilt weten welke scholen opleidingen aanbieden waarvan u de studenten graag een leer-werkplaats aanbiedt. Ook voor meer informatie over de leermeestertrainingen neemt u contact met hem op: 4610992 lreymound@kbbcuracao.com

Overleg beroepsonderwijs bedrijfsleven

KBB richt voor alle beroepsopleidingen een kenniscluster op. Een overleg waarin vakmensen en vakdocenten samen bespreken wat haalbaar en wenselijk is tijdens de BPV van de opleiding. Op deze wijze wordt gewerkt aan een optimale afstemming tussen onderwijs en praktijk. Voor 6 van de 29 beroepsdomeinen die het huidige sbo kent zijn deze clusters inmiddels actief, namelijk voor timmerlieden, koks, plant mechanics, schilders, security guards en room attendents.

Kenniscentrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven Curaçao

Het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven Curaçao (KBB) heeft als doel de afstemming tussen bedrijfsleven, scholen en overheid te verbeteren. KBB geeft hieraan invulling door de uitvoering van concrete projecten zoals trainingen, onderzoek, voorlichting en het organiseren van samenwerking tussen het beroepsonderwijs en het bedrijfsleven. Ook stimuleert KBB de persoonlijke en professionele ontwikkeling van de beroepsbevolking.

KBB gelooft in een samenleving waarin mensen zich persoonlijk en professioneel blijven ontwikkelen en daarin ook een eigen verantwoordelijkheid nemen. Maar daarvoor moeten wel de juiste randvoorwaarden worden ingevuld zoals goed onderwijs en een gezonde arbeidsmarkt. Voor meer informatie over KBB of haar projecten kunt u bellen met 4610992 of kijkt u op www.kbbcuracao.com

‘Fikkie’ in de Cariben (1)

De Verenigde Naties heeft het jaar 2011 uitgeroepen tot ‘Internationaal jaar voor mensen van Afrikaanse afkomst’, de Afrikaanse diaspora. In samenwerking met Unesco wordt dit jaar op Curaçao binnen deze context dan ook een serie activiteiten ontplooid. Onze medewerker Fred de Haas heeft zich in dit verband gebogen over de controversiële manier waarop Afro-Antilliaanse kinderen in de laatste eeuw onderwijs hebben gekregen. In een aantal afleveringen in de Ñapa gaat hij onder meer in op de moeizame keuze van een onderwijstaal voor de Curaçaose scholen, de taak van regering en schoolbesturen, de situatie van minderheidstalen, de onderwijskundige adviezen van Unesco in 1951 en 2003, trekt parallellen met onder meer de situatie op de Frans-Caribische eilanden en geeft zijn mening over de volgens hem voor Curaçao op de lange termijn meest geschikte taalkeuze voor het onderwijs en het eiland.

Foto: Collectie Fraters van Tilburg.

Tekst: Fred de Haas Foto’s: Archief

‘Fikkie!’
De grote blanke man hield een tekening voor de verbaasde oogjes van de Antilliaanse kinderen. Hun eerste les Nederlands. De jaren veertig van de vorige eeuw. De kinderen keken vol ontzag naar de witte toog die om het transpirerende lichaam van de Nederlandse frater golfde. Op zijn borst hing een groot kruis. De Bonaireaanse hitte was verzengend. De frater veegde zijn voorhoofd af.
‘Fikkie!’, zei de frater.
Op de tekening stond een hond. De kinderen waren stil. Dat was toch een ‘kachó’? Maar de grote blanke man zei ‘Fikkie’, dus een hond was in die vreemde taal geen ‘kachó’ maar een ‘Fikkie’.
‘Fikkie’, zei Angel braaf. Het zou een paar jaar duren voordat hij begreep dat niet alle ‘kachó’s’ ‘Fikkies’ waren, maar dat ‘Fikkie’, net als ‘Does’, gewoon de naam van een hond was.
En er zouden nog tientallen jaren voorbijgaan voordat de Nederlandse Fikkie zou verdwijnen en langzaam plaats zou gaan maken voor kwispelstaartende hondjes die vrolijk in de moedertaal van de ABC-eilanden zouden gaan keffen.

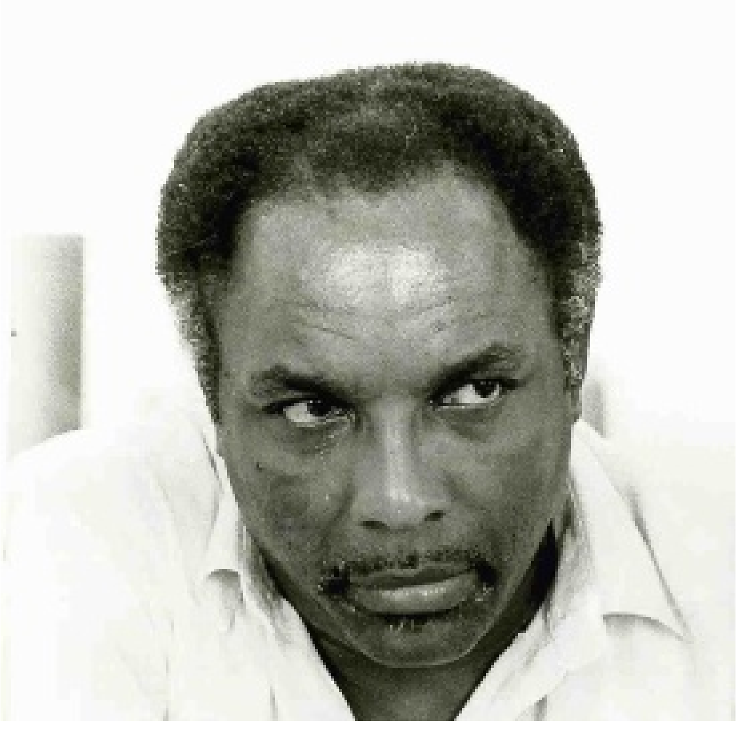

Frank Martinus Arion

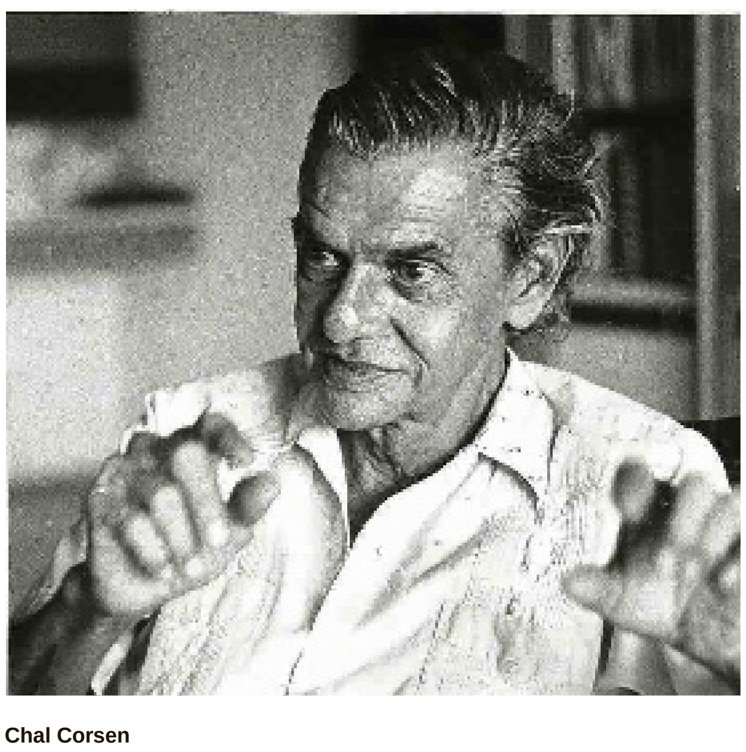

Chal Corsen

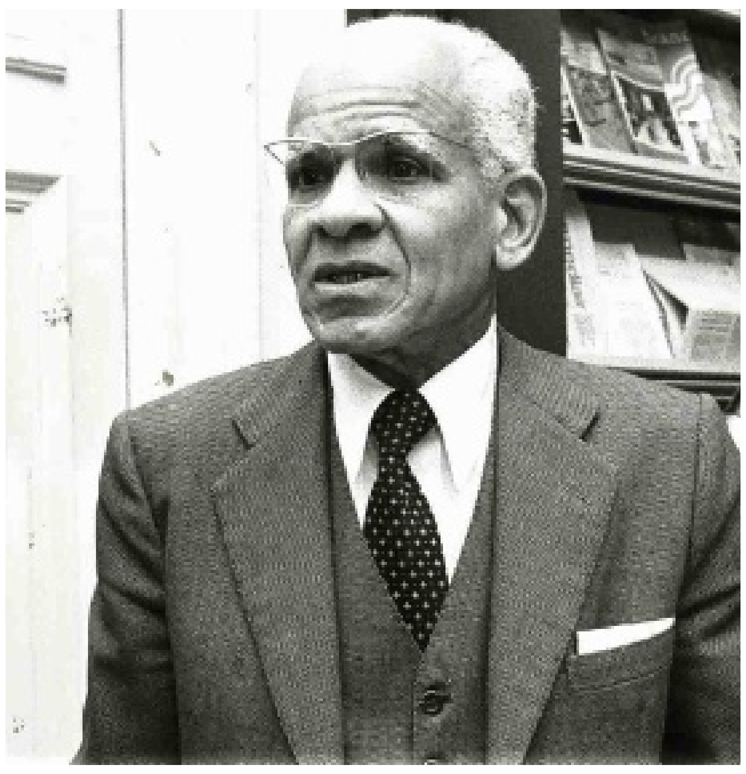

Luis Daal

De strijd tussen het Nederlands en de taal van de kleine Afrocaribische kinderen zou een moeizaam gevecht worden. Alle Antilliaanse vaders en moeders bleven maar denken dat het Nederlands de sleutel was tot een beter leven en een ‘middel om van het eiland af te komen’. Dat laatste lukte immers niet met alleen maar het Papiaments. Hun kinderen mochten van de Frater en de Meester om die reden dan ook hun eigen taal niet spreken op school. ‘Voor hun bestwil’. De verborgen boodschap luidde: ‘jullie taal stelt niks voor’. De kinderen gingen zich ervoor schamen. Ze wilden zo vlug mogelijk de taal van de blanke mensen leren, wit van binnen zijn en zwart van buiten. En ook was Willem van Oranje de vader van hun vaderland en zouden de Batavieren bij Lobith hun land binnen komen varen. Eenmaal per jaar zouden ze zelfs mogen zingen op het plein voor het grote huis van de Gouverneur. Voor hun Koningin. Vóór het grote huis stond altijd een blanke meneer in een wit uniform en met een witte pet op. Pas veel later zou de blanke man bruin of zwart worden. Maar de Koningin bleef wit en kwam niet veel naar het eiland. En iedereen vond dat allemaal maar gewoon.

De kinderen wisten niet beter. Ook wisten ze niet dat er op de andere eilanden misschien óók wel kinderen stonden te zingen, in een ándere vreemde taal.
Als je goed kon leren had je kans om naar de middelbare school te mogen. Daar waren allemaal blanke mannen die les gaven. Soms gaf er ook een bruine man les, maar die sprak net zo goed Nederlands als de blanke mannen. Die bruine man had immers óók bij de Hollandse fraters op school gezeten en over Fikkie geleerd. De meeste blanke mannen waren best aardig, maar ze spraken je taal niet. Ze wisten alleen wat een ‘Pan dushi’ was. In de pauzes tussen de lessen kwamen er een paar witte mannen naar de speelplaats om op te letten. Ze bleven dan altijd bij elkaar staan. Omdat het zo’n lawaai was kon je gewoon je eigen taal spreken. Er waren ook blanke mannen die lelijke dingen tegen je zeiden. Op een dag kwam er zo’n man de vijfde klas van de middelbare school binnen en vroeg welke ‘makaku’ (aap) er voor zijn klaslokaal naar binnen had staan loeren. Het werd ijzig stil, maar de leerlingen kwamen zelfs niet op het idee om hem bij zijn nekvel te grijpen en de klas uit te gooien. Nee, het was uitkijken geblazen. Het was een blanke meneer. Die sprak Nederlands en Nederlands was belangrijk op school. Je kon ermee van het eiland af... En wat bedoelde hij met ‘loeren’ eigenlijk?
En de blanke mannen? Die hadden niets in de gaten. Ze dachten dat het voor altijd zo zou blijven. Ze voelden niet hoe de weerstand langzaam groeide in de harten van de kinderen en de grote mensen van het eiland.

Ook op Curaçao keken de kinderen hun ogen uit. Al in de jaren twintig leerden Pierre, Luis, Charles, Tip en Elis over de kleine Fikkie. Taalgevoelig als ze waren vonden ze die vreemde Nederlandse taal best mooi en ze deden hun uiterste best om hem goed te schrijven en uit te spreken, soms met een Brabants accent, omdat de mannen in de witte pijen, de ‘fratunan’, vaak uit Brabant kwamen. Maar ook hun eigen taal bleven ze mooi vinden. Ze zouden er later echte literatuur in produceren en zich beijveren om in hun moedertaal te excelleren. Anderen zouden het Papiaments - literair gezien - de rug toekeren en in het Nederlands gaan schrijven: Colá, Tip, Boeli, Frank en anderen. Het drong maar heel langzaam tot iedereen door dat ze eigenlijk in een heel rare situatie verkeerden en dat het allemaal niet zo gewoon was als het leek. Pas heel langzaam kwam het besef dat hen, misschien met de beste bedoelingen, groot onrecht werd aangedaan. Ze moesten én een vreemde taal leren én ook nog kennis opdoen via die vreemde taal. Een dubbele moeilijkheid die desastreuze gevolgen had voor hun zelfvertrouwen en hun schoolprestaties. Hun eigen taal telde niet mee. Dat was wel duidelijk. Pas veel later zouden zij hun eigen identiteit gaan opeisen en zich gaan vereenzelvigen met hun moedertaal, vooral na de sociale onlusten van 1969, toen het ‘gewone volk’ voor het eerst massaal voor zijn rechten opkwam en in de politiek enig resultaat ging boeken. Maar het Nederlands zou voorlopig nog oppermachtig blijven, al was de kiem voor de terugtocht gelegd. Pas in 1987 zou Frank Martinus een eigen school stichten die als onderwijstaal het Papiaments zou voeren om de kinderen een zo harmonieus mogelijke ontwikkeling te bieden, zonder remmingen veroorzaakt door een opgelegde vreemde taal (het Nederlands). Het zou een dappere sprong zijn, maar een sprong in het ongewisse: de ervaring ontbrak, er was de eerste jaren geen schoolhoofd, de docenten waren niet bevoegd, er was niet voldoende geld, het was een titanenstrijd om ook nog - verplicht - hetzelfde peil en taalniveau te halen als de Nederlandstalige scholen, er was een groot gebrek aan lesmateriaal en veel ouders haalden hun kinderen na de vierde klas van school omdat ze bang waren dat ze de aansluiting met het Nederlands onderwijs zouden missen. De kleine Angel, die inmiddels van landmeter (HTS Utrecht, Nederland) gedeputeerde van Onderwijs op Curaçao was geworden en die net als Frank Martinus, zo gauw mogelijk aan de ketting wilde leggen, heeft er nog voor gezorgd dat de regering de school van Frank, het Kolegio Erasmo, voor een deel zou gaan subsidiëren.

Eenzaam maar niet alleen
Het waren niet alleen de kinderen van de ABC-eilanden die niet begrepen wat er met hen aan de hand was. Dezelfde problemen werden, bijvoorbeeld, ondervonden door de kinderen in de Frans-Caribische gebieden die in 1947 departementen van Frankrijk zouden worden. Van huis uit spraken die kinderen Krèyol (Frans Creools), maar op school kregen zij les in het Frans, dat voor hen praktisch een vreemde taal was. Alleen de allerbeste leerlingen begrepen de taal van de schoolboeken, haalden het eindexamen en konden in Frankrijk gaan studeren. Pas in 1984 was het wettelijk mogelijk om wat plaats in te ruimen voor onderwijs in het Creools, maar het bleef een keuzevak en het ‘normale’, door Frankrijk gedicteerde onderwijs mocht er in geen geval door worden ‘verstoord’. De meeste ouders gaven bovendien de voorkeur aan Engels boven het Creools als vreemde taal. Immers, net als het Nederlands op de ‘Nederlandse Antillen’ bood het Engels, net als het officiële Frans, een weg die naar een beter leven zou leiden.

Op het Franse eiland Guadeloupe ging het al niet veel anders. Je vond daar, net als op Curaçao, óók mensen die zich inspanden voor onderwijs in de moedertaal en die in dit streven door ‘hogerhand’ danig werden gefrustreerd. In 1957 werd Gérard Lauriette door de Franse regering op nonactief gesteld en voor niet goed wijs verklaard omdat hij ernaar streefde het Creools officieel erkend te krijgen door het onderwijssysteem. Lauriette begon later zijn eigen school, dertig jaar vóór Frank Martinus op Curaçao.

In 1992 stelde het Europees Handvest de erkenning van minderheidstalen en regionale talen verplicht. ‘Regionale talen en culturen’ werd een ‘vak’ op de middelbare school en kon ook deel uitmaken van het eindexamen. Docenten konden officieel examen doen in het Creools. De resultaten van de leerkrachten waren bedroevend. Zij beschikten niet over voldoende creools vocabulaire en vercreoliseerden naar hartenlust dan maar bestaande Franse woorden.

Na de sociale onlusten van 2009 in de Caribische departementen (de ‘Franse’ eilanden verkeren op dit moment in een diepe sociale en geestelijke crisis, ook het Franse deel van Sint Maarten) werd Frankrijk ineens wakker en begreep men dat er nodig iets moest worden gedaan aan de sociale, economische en taalkundige behoeften van de lokale Caribische bevolking. Overal in de Franse Départements en Collectivités (in het Caribische gebied waren dit Guyana, Martinique, St. Martin en Guadeloupe) werden er onder deskundige leiding workshops gehouden waar de deelnemers (specialisten en niet-specialisten) de balans op konden maken van wat er mis was en wat er moest worden gedaan om de situatie te verbeteren. Tal van plannen werden in de steigers gezet en verschenen, verpakt in de bekende, gezwollen Franse bewoordingen, in allerlei rapporten. De voorgestelde hervormingen waren voor een eiland als Martinique echter veel minder vergaand dan, bijvoorbeeld, de hervormingen die de Curaçaose regering - te snel en te onnadenkend - had doorgevoerd.

(Wordt vervolgd)